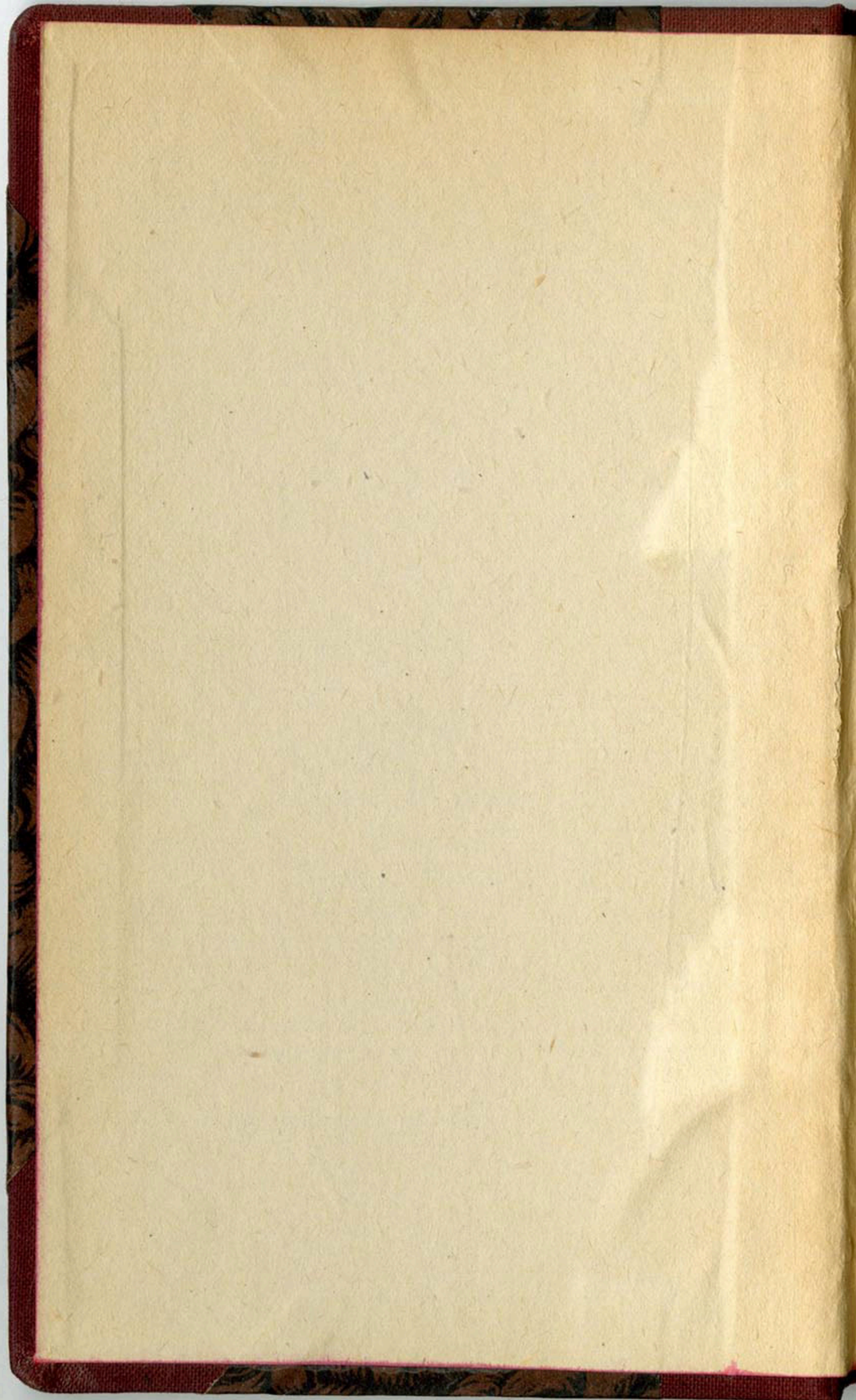
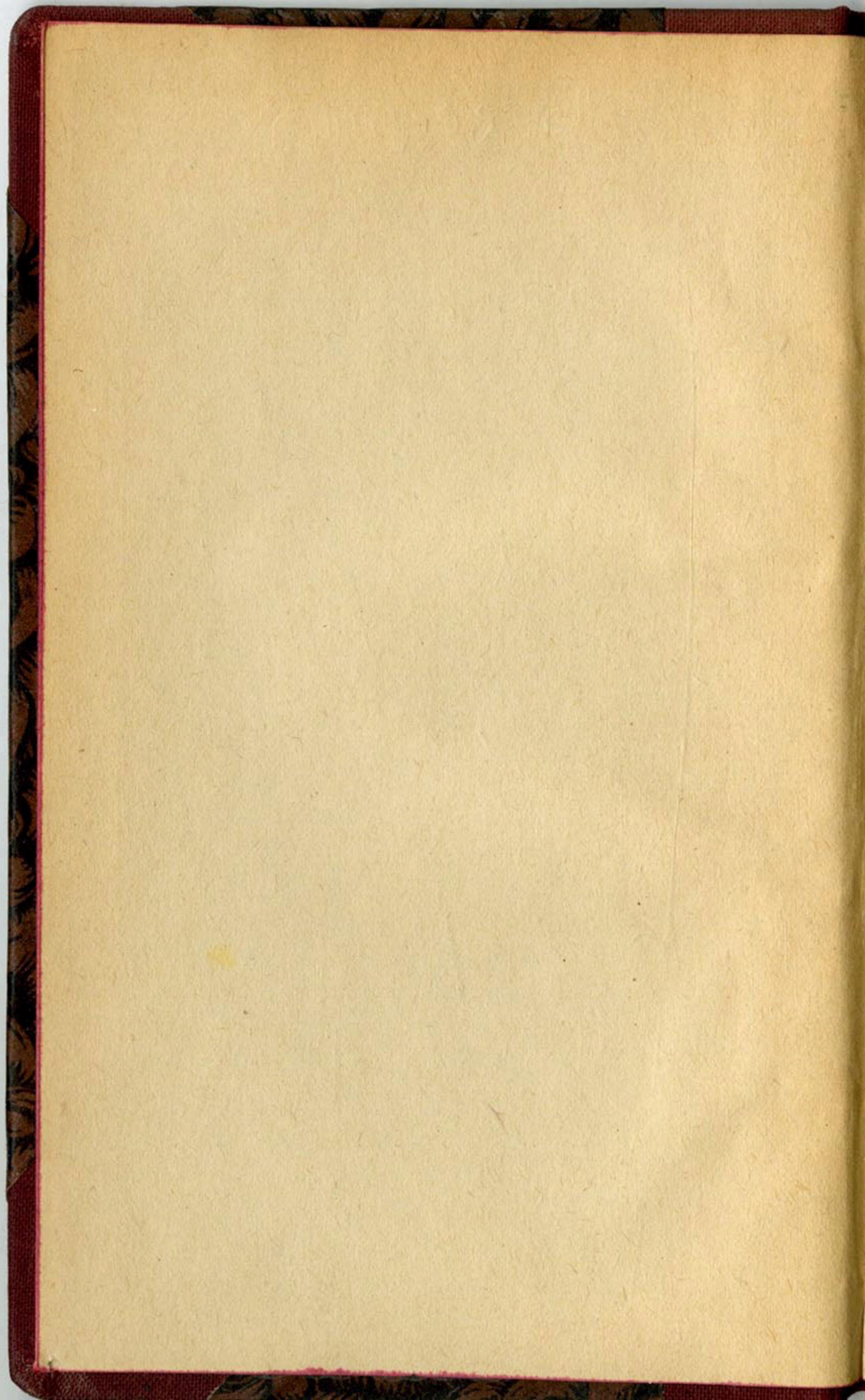

Библиотека Матице српске

Z 751

110 = 25181447

~~6914~~
~~XLV K 8~~

~~I 4419~~
~~I 751~~

ЕСПЕРАНТО

Међународни језик

УПУТСТВО ЗА ИЗУЧАВАЊЕ

Један језик за све народе на свету!

*„Не одбацуј ништа, о чему се
претходно добро не увериш“*

Буда.

*„Све пробајте, што је добро,
тога се држите“*

Апостол Павле

Према уџбенику ческих есперантиста

Th. Šejka и Krumpolca

ИЗРАДИО

ЈОВ. П. ЈОВАНОВИЋ

ИЗДАЊЕ И ШТАМПА НАРОДНЕ ШТАМПАРИЈЕ

У КРАГУЈЕВЦУ — 1908.

17

RECEIVED

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

UNIVERSITY OF CHICAGO

1911

БИБЛИОТЕКА
20949

МЕЂУНАРОДНИ ЈЕЗИК ESPERANTO.

Потреба једнога међународнога језика осећала се је одавно. Још пре две стотине и више година говорио је о томе велики човекољубац *Амос Коменски*. Он је, у томе уверењу, апеловао на учене људе да мисле о томе: на који би се начин створио један општи језик, који би сви људи могли лако научити. *Лајбниц* је рекао: кад би на свету био само један језик, онда би се живот људски увећао за једну трећину, која се сад троши на учење језика.

Да би се задовољила та потреба учињен је био покушај са међународним језиком *Volapik*-ом. Али је, као што се зна, тај покушај пскао несрећно. Његова одвећ сложена и тешка граматика отежавала је учење језика. Људи и најаче воље годинама су га изучавали, па ипак су на крају крајева напустили учење.

Због тога неуспеха са *Volapik*-ом дочекан је с неповерењем и покушај с *Espe-*

ranto-м, јер се створило беше уверење да је стварање једног општег језика за све народе једна утопија. Али кад је ствар потпуно испитана признато је да је Esperanto-м постигнут потпуни успех. О томе су дали своје сведојбе многи знаменити људи. Проф. Мах. Müller, вели: »Имао сам прилике изнети своја мишљења о разним предлозима за увођење једнога општег језика, али Esperant-у морам одати прво место.« Универзитетски проф. Charles Mèray, вели: »Да није било неуспеха са Volapik-ом Esperanto би до сад већ био стално уведен као међународни језик.« Лав Н. Толстој вели: »Esperanto је веома лак језик. У сваком случају жртва, коју појединац принесе томе, посвећујући и најмање времена, да се научи овоме језику, тако је незнатна, а велике користи тако огромне, да покушај учења никако не треба одбацивати«.

Један нарочити комитет, који је образован био у Паризу од научених људи да испита и одреди вредност Esperanta, једногласно је потврдио да је Esperanto-м постигнут потпуни успех, а један његов члан, ђенерал Саберт, изашао је по том с Esperant-ом и пред париску Академију Наука, где је одмах задобио 25 чланова

Академије за своје приврженике, и прошле године 70 посланика францускога парламента потписали су предлог да се Esperanto уведе као обавезни предмет у француским школама.

Творац Esperanta је доктор медицине *Д-р Заменхоф* (Zamenhof). Д-р Заменхоф је по народности Рус, а живи у Варшави. Почео је радити на стварању међународнога језика још као гимназиста, а потпуно га је израдио 1887. г.

За Volapik су стваране нове речи, и то сасвим произвољно, а то је највише отежавало учење језика, а уз то још и одвећ сложена и тешка граматика његова.

Д-р Заменхоф није стварао нове речи, већ је речник саставио из француских, латинских и немачких корених речи, а израдио је тако просту граматику, да се сва правила могу изучити и врло лако и врло брзо.

Због те велике лакоће сваки га може научити и лако и брзо.

Esperanto је данас врло много раширен, и све се више шири. У свима државама и старога и новога света постоје многобројни есперантски клубови, дела најзнаменитијих писаца преведена су на Esperanto, и излазе више десетина есперантских ли-

стова, а сваке године држе се есперантски конгреси.

Esperanto долази од речи *espero*, што значи *нада*.

За учење Esperanta није потребан парочити учитељ; доста је имати добар уџбеник. Кад се у једноме месту нађе више њих који желе научити Esperanto, најбоље је да образују клуб, па да споразумно одреде време и место за заједничко учење.

Буде ли и у нас толико воље за учење Esperanta, колико тога има у другим земљама, ми ћемо ускоро за овим првим уџбеником издати и речнике есперантско-српски и српско-есперантски, а по том можемо имати и часопис српских есперантиста.

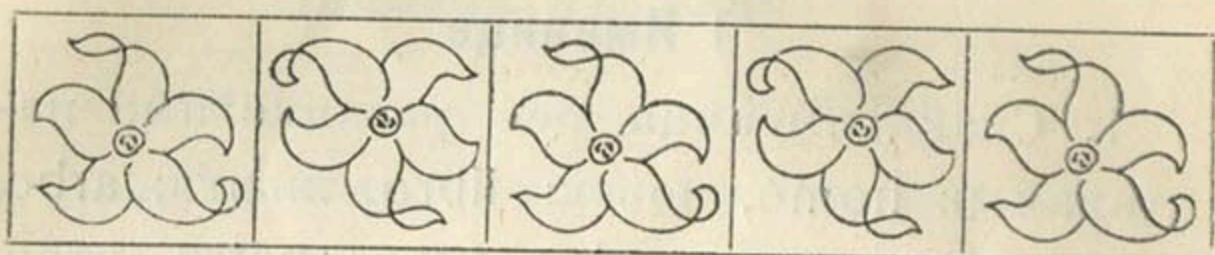
У изради овога упутства усрдно ме је помогао чешки колега г. Th. Ђејка на чему му изјављујем своју велику захвалност.

Крагујевац
На Нову Годину 1908.

Јов. П. Јовановић

УЧИТЕЉ.

Азбука

a, b, c, ĉ, d, e, f, g, ĝ, h, ĥ, i, j, ĵ, k, l, m,
n, o, p, r, s, ŝ, t, u, ŭ, v, z.

ĉ се чита као ч; ĝ, као џ; ĵ, као ж; ŝ као ш; ĥ као х које се јаче чује, ŭ као кратко у тако, да се уједно, као један слог, изговара с гласом испред себе.

Правопис

Правопис је фонетичан. Пише се како се говори, а чита се како је написано: Jozefo, Johano, Ludoviko, kompanio, kvartalo, kaŝtano, ĉevalo, generalo, ĵurnalo, ĥaoso.

Нагласак

Једногласне речи су без нагласка, у двосложним речима нагласак пада на први слог, а у речима са више слогова нагласак пада свакад на претпоследњи слог: domo, citrono, oficiro, telefono, filozofio.

Врете речи

Есперанто има свих девет врста речи, које има и српски језик.

I Именице

1. Свака именица без разлике има наставак **o**: *homo*, човек; *libro*, књига; *arbo*, дрво; *tero*, земља; *viro*, муж; *patro*, отац; *filo*, син; *frato*, брат; *infano*, дете; *domo*, кућа.

2. Именице у есперанту немају родова, а тако исто ни заменице, ни придеви, ни бројеви, већ кад се између именичке основе и наставка **o** уметне уметак *in* онда именица означава женски род. Нпр.: *patro* (отац), *patrino* (мајка), *filo* (син), *filino* (ћерка), *frato* (брат), *fratino* (сестра), *viro* (муж), *virino* (жена), *bovo* (во), *bovino* (крава), итд.

3. Особне именице пишу се великим словом; све остале малим.

4. Кад се именици дода наставак **j** онда она означава облик множине: *homo* (човек), а *homoj*, људи; *virino* (жена), а *virinoj*, жене; *libro* (књига), а *libroj*, књиге; *infanoj*, деца.

5. Свака именица има члан **la**, који се пише испред именице и у једнини и у множини, само је 5. падеж без члана.

6. Именице имају 7 падежа у једнини и 7 падежа у множини. Падежи немају наставака, већ се падежи разликују по предлозима. Само 4. падеж и једнине и множине има наставак **ц**.

Промена именица

Једнина:

Множина:

1 п. la filo, син	1 п. ia filoj, синови
2 » de la filo, сина	2 » de la filoj, синова
3 » al la filo, сину	3 » al la filoj, синовима
4 » la filon, сина	4 » la filojn, синове
5 » — filo, сине	5 » — filoj, синови
6 » kun la filo, сином	6 » kun la filoj синовима
7 » pri la filo, сину	7 » pri la filoj. синовима

Предлози значе: de, од: al; к: kun, са; pri. о.

7. По овоме обрасцу мења се свака именица без погледа на то означава ли она мушко или женско, живу или мртву ствар.

8. По овоме обрасцу мењају се и све заменице, придеси и бројеви. По томе именица са заменицом и придесом мења се овако:

Једнина:

1 п. mia bona filo — мој добри син.
2 » de mia bona filo — (од) мога доброг сина
3 » al mia bona filo — (к) моме добром сину
4 » mian bonan filon — мога доброг сина
5 » mia bona filo — мој добри сине
6 » kun mia bona filo — (с) мојим доб. сином
7 » pri mia bona filo — (о) моме добром сину.

Множина:

1 п. miaj bonaj filoj — моји добри синови
--

- 2 п. de miaj b naj filoj — (од) мојих добрих синова.
 3 » al miaj bonaj filoj — (к) мојим добрим синовима.
 4 » miajn bonajn filojn — моје добре синове.
 5 » miaj b naj filoj! — моји добри синови.
 6 » kun miaj bonaj filoj — (са) мојим доб. синовима.
 7 » pri miaj bonaj filoj — (о) мојим доб. синовима.

9. Предлог *de* с. 2. п. значи *од*. Н. пр. *la letero de la patro* значи: писмо од оца, а значи још и: очево писмо.

10. У 2. п. место предлога *de* може доћи предлог *da*. То бива онда, кад се хоће да означи мера или количина од онога што именица значи, н. пр. *rokalo da vino* (бокал вина), а *rokalo de vino* (бокал од вина, вински бокал).

Речи за вежбање:*) *Homo*, човек: *libro*, књига: *arbo*, дрво; *tero*, земља: *viro*, муж; *virino*, жена: *patro*, отац: *patrino*, мајка: *filo*, син: *filino*, ћерка: *frato*, брат: *fratino*, сестра: *infano*, дете.

Mia, мој; *bona*, добар, -а, -о: *de*, од: *al*, к; *kun*, са: *pri*, о: *kaj*, и.

Вежбање

1. *Jozefo kaj Jozefino*. — *La viro kaj la virino*. — *La homo kaj la infano*. — *La ho-*

*) Речи из свакога вежбања треба писменвати и памтити. Најбоље азбучним редом.

moj kaj la infanoj. — La patro kaj la infanoj. — La patrino kaj la filino. — La patro kaj la filoj.

2. La letero de la filo. — La libro de la fratino. — La libroj de mia frato. — La filo de mia frato. — La frato de mia patro. — La frato de mia patrino.

3. Al mia patro — Al miaj infanoj. — Al mia bona patrino.

4. Mia patro! — Mia fratino! — Miaj bonaj infanoj! — Mia filo!

5. La patrino kun la filo kaj kun la filino. — La frato kun la fratino. — La patro kun la filoj kaj kun la filinoj. — La infanoj kun la patrino. — La mia frato kun la mia fratino.

6. La libro pri la bonaj infanoj. — La libro pri la tero. — Pri mia patro kaj patrino.

II Заменице

2. Личне заменице:

Једнина:

1. л. mi, ja

2. » si, ti

3. » li, oni

ŝi, ŝi

ĝi, oni-a-o.

Множина:

1. л. ni, ni

2. » vi, vi

3. » ili, ili

Лична заменица за свако лице:

si = себе, се.

2. Присвојне заменице:

Једнина:	Множина:
1. л. <i>mia</i> , мој-а-е	1. л. <i>nia</i> , наш-а-е
2. » <i>cia</i> , твој-а-е	2. » <i>via</i> , ваш-а-е
3. » <i>lia</i> , његов-а-о	3. » <i>ilia</i> , њихов-а-о
<i>ŝia</i> , њен-а-о	
<i>ĝia</i> , његов-њен-његово.	

Присвојна заменица за свако лице:

sia — своји-а-е

siaj — своји-е-а.

3. Заменице, као и именице, немају родова, већ свака заменица служи за сва три рода. Само лична и показна заменица 3 л. има и женски род, а то је заменица *ŝi*, и *ŝia*.

Заменица *ĝi* и *ĝia* употребљавају се за сва три рода, али се употребљују само онда, кад замењују имена ствари, имена животиња, и заједничка људска имена (војник, ђак, учитељ).

Заменица *ci* (ти) ретко се употребљава, већ се место *ci* (ти) употребљује обично *vi* (ви).

4. Безлична заменица *oni* (се) употребљава се као и у српском језику: каже се, говори се; чује се; само се ова заменица у есперанту обично пише на почетку реченице.

5. Заменице се мењају по падежима исто онако као и именице.

Промена присвојне заменице:

Једнина:

Множина:

1. н. <i>mia</i> , мој-а-е	1. н. <i>miaj</i> , моји-е-а
2. » <i>de mia</i> (од)
мога-је-га	2. » <i>de miaj</i> , мојих
3. » <i>al mia</i> (к) моме
-јој-моме	3. » <i>al miaj</i> , мојима
4. » <i>mian</i> , мога-ју-је	4. » <i>miajn</i> , моје
5. » <i>mia</i> , мој!-а!-е!	5. » <i>miaj!</i> моји-е-а
6. » <i>kun mia</i> (с)
мојим	6. » <i>kun miaj</i> , мојима
7. » <i>pri mia</i> , (о) моме	7. » <i>pri miaj</i> , мојима.

По овоме обрасцу мења се свака заменица без изузетка.

*

Речи за вежбања: *estas*: у једнини значи: јесам (сам), јеси (си), јесте (је); у множини значи: јесмо (смо), јесте (сте), јесу (су).

Sana, здрав-а-о; *granda*, велики-а-о.

Amiko, пријатељ; *instruisto*, учитељ; *onklo*, стриц; *edzo*, супруг, муж; *avo*, дед; *sinjoro*, господин.

В е ж б а њ е

Mi estas lia frato. — *Ŝi estas mia filino.* —
Li estas mia bona amiko. — *Vi estas bonaj infanoj.* — *Nia instruisto estas bona.* — *Ni*

estas bonaj homoj. — Ili estas san^aoj. — Viaj infanoj estas san^aoj.

La frato de mia patro estas mia onklo — Mia edzino estas filino de ilia frato. — Ŝi estas filino de sinjoro Petro. — Iliaj infanoj estas san^aoj kaj bonaj. — Via filo estas granda — La patro de via patro estas via avo. — La filo de mia amiko. — Al la filo de mia amiko. — Miaj infanoj! Kun la avinoj de niaj patroj — La letero estas de ŝia filino. — La libro estas de ilia instruisto. — Pri miaj filoj kaj niaj filinoj. — Ŝia patrino kaj mia edzino estas fratinoj.

Кад се уз заменицу којом се пита: *kiu?*, *kiu?*, *kia?*, *kies?* дода још *ajn*, онда значи неку неодређеност: *kiu-ajn* (који год); *kiu-ajn* (ма што, што било); *kia-ajn* (ма какав); *kies-ajn* (ма чији).

Кад се испред или иза заменице којом се показује стави *ĉi*, онда значи да је то, на што се показује, ту близу: *tia ĉi* (тај ту); *tio ĉi* (то ту).

Речи за вежбање: Dio, Бог; ĉapelo, шешир; havas, имам, имаш, има; имамо, имате, имају; domo, кућа, дом.

ПРЕГЛЕД ОСТАЛИХ ЗАМЕЊИЦА

ОСНОВЕ:	Н А С Т		А В Ц И			
	Л и ч н е		О п и с н е		П р и с в о ј н е	
	За лица	За ствари				
Неодређен. лица і —	— и	-- о	— а	— а	— es	
Непознатогa лица кі —	іи неко-а-о некоји-а-е	іо нешто	іа никакав-а-о	іа никакав-а-о	іes нечији-а-е	
Показне ті —	кіи? ко? који-а-е	кіо? шта? што?	кіа? какав-а-о	кіа? какав-а-о	кіes чији-а-е?	
Сложене ђі —	тіи овај-а-о тај-та-то онај-а-о	тіо то	тіа такав-а-о	тіа такав-а-о	тіes тога-те-тога	
Одречне неі —	ђіи сваки-а-о свакоји-а-е	ђіо сваншта	ђіа свакакав-а-о	ђіа свакакав-а-о	ђіes сванчији-а-е	
	неіи некоји-а-е	неіо ништа	неіа никакав-а-о	неіа никакав-а-о	неіes ничји-а-е.	

В е ж б а њ е

Kio estas via filo? — Kion havas tiu ĉi infano? — Kia estas via ĉapelo? — Kies estas ĉi tiu ĉapelo?

Iu estas sana, iu estas granda, iu estas bona. — Mi havas ion. — Li havas ian ĉapelon. — Ŝi havas ies ĉapelon.

Tiu ĉi infano estas bona. — Tion havas ĉiu homo. Mia ĉapelo estas tia. Tiaj infanoj estas bonaj. — La infano de tiu homo estas bona. La domo de tiu homo estas bona. — La domo de tiu homo estas granda

Ĉiu homo estas filo de Dio. — Li havas ĉiajn librojn. — La Dio estas ĉies patro.

Tian ĉapelon havas neniu. Ni havas nenian ĉapelon. — Ili havas nenian ĉapelon. — Kio estas nenies, tio estas ĉies.

III Г л а г о л и

1. Сви глаголи имају у неодређеноме начину наставак *i*: *vidi*, видети; *doni*, дати; *skribi*, писати; *legi*, читати; *veni*, доћи; *kanti*, певати; *paroli*, говорити; *havi*, имати.

2. Глаголи имају три времена: садашње, прошло и будуће.

3. Промена глагола:

1. Облици садашњега времена имају наставак *as*.

2. Облици прошлога времена имају наставка *is*.

3. Облици будућега времена имају наставка *os*.

Образац глаголске промене

од глагола *esti*, (бити)

Садашње време:

Једнина

1. л. *mi estas* = је сам (сам).

2. л. *ci estas* = је си (си).

3. л. *li estas* = јесте (је).

ŝi estas = » »

ĝi estas = » »

Множина

1. л. *ni estas* = ми јесмо (смо).

2. л. *vi estas* = ви јесте (сте)

3. л. *ili estas* = они су (су).

Прошло време:

Једнина

1. л. *mi estis* = ја сам био.

2. л. *ci estis* = ти си био.

3. л. *li estis* = он је био.

ŝi » = она је била.

ĝi » = он-а-о је био-а-о

Множина

1. л. *ni estis* = ми смо били.

2. л. vi estis = ви ете биди.
 3. л. ili estis = они су биди.

Будуће време:

Једнина

1. л. mi estos = ја ћу бити.
 2. л. ci estos = ти ћеш бити.
 3. л. li estos = он ће бити.
 ŝi estos = она ће бити.
 ĝi estos = он-а-о ће бити.

Множина

1. л. ni estos = ми ћемо бити.
 2. л. vi estos = ви ћете бити.
 3. л. ili estos = они ће бити.

У српском језику облици прошлога и будућег времена постају од главнога и помоћнога глагола, а у есперанту се казује све само једним глаголом.

У српском језику личне заменице које иду уз глаголске облике могу бити и изостављене, а у есперанту оне се никад не изостављају.

Образац глаголске промене

од глагола *vidi* (видети)

Садашње време:

Једнина

1. л. mi *vidas*, ја видим.

2. л. *ci vidas*, ти видиш
 3. л. *li vidas*, он види
 ši vidas, она види
 gi vidas, он-а-о види

Множина

1. л. *ni vidas*, ми видимо
 2. л. *vi vidas*, ви видите
 3. л. *ili vidas*, они виде.

Прошло време:

Једнина

1. л. *mi vidis*, ја сам видео
 2. л. *ci vidis*, ти си видео
 3. л. *li vidis*, он је видео
 ši vidis, она је видела
 gi vidis, он-а-о је видео-а-о.

Множина

1. л. *ni vidis*, ми смо видели
 2. л. *vi vidis*, ви сте видели
 3. л. *li vidis*, они су видели.

Будуће време:

Једнина

1. л. *mi vidos*, ја ћу видети
 2. л. *ci vidos*, ти ћеш видети
 3. л. *li vidos*, он ће видети
 ši vidos, она ће видети
 gi vid's, он-а-о ће видети.

Множина

1. л. ni vidos, ми ћемо видети
2. л. vi vidos, ви ћете видети
3. ili vidos, они ће видети.

По овоме обрасцу мсња се и сваки други глагол без разлике и без икаквих изузетака.

4. Вежбања.

soldato, војник	sjidi, седети
lernanto, ученик	stari, стојати
knabino, девојка	kuŝi, лежати
letero, писмо	lerni, учити
birdo, тица	ellerni, научити, изучити
knabo, дечко	aŭskulti, слушати
bela, леп-а-о	aparteni, принадлеати.
kanti, певати	skribi, писати.

Реченице у садашњем времену:

Mi kantas. — Ŝi skribas — La patro legas. — Ni sidas, vi staras, li kuŝas. — Mi estas lernanto, kaj li estas soldato. — Mia patrino estas sana. — Via filino estas granda.

Ŝi skribas leteron al sia patro. — Via frato sidas kun mia patro, kaj ili parolas pri nia instruisto. — Vi havas belan ĉapelon. — Ilia filino estas bela knabino. — La sinjoro instruisto parolas al siaj lernantoj, kaj la lernantoj aŭskultas, kion parolas ilia instruisto. — Kiu lernas, tiu ellernas. — Kiu parolas kun via patro? — Tiu ŝi sinjoro estas mia onklo

— Kion ili parolas? — Ili parolas pri tiu ĉi domo. — Kies estas tiu ĉi granda kaj bela domo? Tiu ĉi domo apartenas al mia avo. — Kies estas tiu ĉi knabo? Li estas la filo de mia sinjoro instruisto. — La birdoj kantas, ni sidas kaj aŭskultas. — Kia estas via domo? — Ĉiuj niaj domoj estas tiaj.

2. В е ж б а њ е

ĉambro, соба	ke, да
tago, дан	iri, ићи
lernejo, школа	eliri, изаћи
suno, сунце	trovi, наћи
luno, месец	alporti, донети
stelo, звезда	manĝi, јести
arbo, дрво	danki, благодарити
arbaro, шума	kapti, ухватити
dolĉa, сладак-а-о	demandi, питати
hodiaŭ, данас	diri, казати, рећи
hieraaŭ, јуче	lasi, пустити
unu, један	forflugi, одлетети
ne, не, није	pomo, јабука.
en, у	

Реченице у прошлом времену

Mi iris. — Vi demandis. — Li venis. — Ni elliris. — Vi trovis. — Ili alportis.

La patro alportis pomojn al siaj infanoj, la infanoj manĝis la dolĉajn pomojn, kaj dankis al sia bona patro.

Nia instruisto parolis hodiaŭ en la lernejo pri la suno, luno, kaj pri la steloj, ni aŭskultis kaj ellernis. kion parolis la instruisto

Hieraŭ ne estis bela tago ni ne eliris el la ĉambro, ni sidis en la ĉambro, kaj legis belan libron.

Mia frato kaptis belan birdon, kaj demandis la patron: kion mi faru kun ĝi? La patro diris al li, ke li ĝin lasu forflugi. Li lasis ĝin flugi, kaj ĝi forflugis en la arbaron.

3. В е ж б а њ е

resti, остати	ĉiam, увек
peti, молити	kelke, неколико
sendi, послати	multe, много
komenci, почети	tuta, цео, сав
pardoni, опростити	tuj, одмах
scii, знати	tre, врло
labori, радати	kiam, кад
pagi, платити	kiom, колико
kanto, песма	tial, зато
veni, доћи	tiam, тада
sen, без	morgaŭ, сутра
ĉe, код, у	fraŭlino, госпођица,
pun, сад	

Реченице у будућем времену:

Mi petos la patron. — La patro pardonos al mi. —

Mi lernos ĉiam, tial mi scios multe.

Morgaŭ ni ne iros en la lernejon.

Morgaŭ ne estos bela tago, tial vi restos la tutan tagon en la ĉambro.

La fraŭlino Marinjo nun komencas kanti tre belan kanton.

Kiam venos sinjoro Petro?

Li venos morgaŭ, kaj li restos ĉe vi la tutan tagon.

Mi sendos tuj viajn librojn.

Mi restos kelkajn tagojn en la domo, vi laboros sen mi, kaj kiam mi venas, mi vidos kion vi laboris, kaj tiam mi pagos al vi.

4. Глаголски начини.

1. Заповедни начин

Сви облици заповеднога начина постају наставком ц.

Место речнице „нека“, која се употребљава у српском језику за образовање 3. л. заповеднога начина, у есперанту се употребљава речица *ke* (да, нека).

Облици заповеднога начина од глагола
skribi (писати)

Једнина:

1. л. —

2. л. *skribu!* пиши!

3. л. *ke li skribu!* нека он пише!

Множина:

1. л. *ni skribu!* пишимо!

2. л. vi skribu! пишите!

3. л. ke ili skribu! нека пишу!

4. Вежбања

doni, дати	sur, на
akvo, вода	pano, хлеб
preĝi, молити се Богу	ĉiutaga, данашњи
espero, надати се	ŝuldo, дуг
sankta, свет-а-о	ŝuldanto, дужник
nomo, име	konduki, водити
reĝeco, царство	tento, искушење
volo, воља	sed, већ
kiel, како	liberigi, ослободити
tiel, тако	vero, правда
ankaŭ, такође	malvera, неправда.

Donu al mi akvon! — Skribu al mi! —
Diru al Petro, ke li laboru. — Diru al la
patro, ke li venu al mi. — Preĝu al Dio, kaj
Dio pardonos al vi! — Ni laboru kaj esperu!

Patro nia

Patro nia, kiu estas en la ĉielo, sankta
esti via nomo, venu reĝeco via, estu volo
via, kiel en la ĉielo, tiel ankaŭ sur la tero.
Panon nian ĉiutagan donu al ni hodiaŭ, kaj
pardonu al ni ŝuldojn niajn, kiel ni ankaŭ
pardonas al niaj ŝuldantoj; ne konduku nin
en tenton, sed liberigu nin de la malvera.

2. Погодбени начин

Облици погодбенога начина постају наставком *us*.

Облици погодбенога начина

Једнина:

1. л. *mi kantus*, ја бих певао
2. л. *ci kantus*, ти би певао
3. л. *li kantus*, он би певао
ŝi kantus, она би певала
ĝi kantus, он-а-о би певао-а-о.

Множина:

1. л. *ni kantus*, ми бисмо певали
2. л. *vi kantus*, ви бисте певали
3. л. *ili kantus*, они би певали.

aĉeti, купити

deziri, желети

morti, умрети

preni, узети

voli, хтети

voki, звати

se, ако (кад би)

ĝardeno, банта

esperanta, есперантски

lingvo, језик

timo, страх

respondi, одговорити.

Вежбање

Mi aĉetus pomon al vi. — La sinjoro desirus aĉeti libron. — Mi prenus, se ŝi donus. — Se ni vidus lin, ni vokus lin. — Se vi demandus, ni respondus al vi. — Kiu volus iri kun mi en la ĝardenon? Kiu volus lerni la esperantan lingvon? — Li mortus pro timo.

5. Глаголски придеви

1. Прошли глаголски придев постаје наставком *is*: нпр. *li skribis*, он је писао; *li parolis*, он је говорио; *li legis*, он је читао.

2. Трпни глаголски придев садашњег времена има наставак *ata*;

Трпни глаголски придев прошлога времена има наставак *ita*;

Трпни глаголски придев будућег времена има наставак *ota*.

Н.пр. *Tiu ĉi ŝuldo estas pagata*, Тај је дуг плаћен; *Tiu ĉi ŝuldo estas pagita*, Тај је дуг био плаћен; *Tiu ĉi ŝuldo estas pagota*, Тај ће дуг бити плаћен.

6. Глаголски прилози

1. Прилог времена садашњег има наставак *ante*;

Прилог врем. прошлог има наставак *inte*;

Прилог врем. будућег има наст. *ente*.

1. *Ni laboras kantante*, Ми радимо певајући; *La knabo venis plorante*, Дечко је дошао плачући.

2. *Ŝi estas mia estinte instruistino*, Она је моја бивша учитељица; *Ili estas miaj estintej lernantoj*, Они су моји бивши ученици.

3. *Ŝi estas mia estonte edzino*, Она је моја будућа супруга.

Кад се крајни глас *e* у глаголским прилозима замени гласом *a*, онда од тих гла-

голских прилога постају придеви: *kantante*, певајући, *kantanta*, певајуће (дете). Кад се крајњи глас *e* промени у *o* онда постају именице: н. пр. *legante*, читајући, а *leganto*, читач; *plugante*, орући, а *pluganto*, орач; *kantante*, певајући, а *kantanto*, певач.

7. Глаголски облици у упитном и одречном облику.

Глаголски облици у упитном облику постају речицом *ĉu*, која значи: је ли? да ли? Одречни облик постаје речицом *ne* (не).

В е ж б а њ а

Ĉi vi estas sana? — *Ĉi* vi havas infanojn?
— *Ĉu* vi donos al mi vian libron? — *Ĉu* ili venis? — *Ĉu* Johano legis vian leteron? — *Ĉu* vi havas akvon? — *Ĉu* vi ellernis Esperanton?

*

Mi ne vidis lin. — *Li* ne havas infanojn — *Li* ne havis infanojn. — *Mia* frato ne venos hodiaŭ. — *Se* vi ne laboras, vi havos penion. *Kiu* ne laboras, *tiu* ne havas.

IV Придеви

1. Сваки придев има наставак *a*: *sana* (здрав-а-о), *granda* (велики-а-о), *bona* (добар-а-о), *bela* (леп-а-о).

2. Присвојни придеви не разликују се од ошених по облику: *virga* (мушки-а-о), *virina* (женски-а-о), *infana* (дечји-а-е), *patra* (очински-а-о), *esperanta* (есперантски), *serba* (српски).

3. Градивни придеви: *argila* (земљан-а-о), *ligna* (дрвен-а-о), *fera* (гвозден-а-о).

4. Упоређење придева бива помоћу прилога *pli* (више) и *plej* (највише): *bona* (добар-а-о), *pli bona* (бољи-а-е), *plej bona* (најбољи-а-е); *granda* (велики-а-о): *pli granda* (већи); *plej granda* (највећи).

5. Упоређење бива и помоћу прилога *tre* (врло), и *tro* (пре): *tre bona* (врло добар-а-о); *tro bona* (предобар-а-о).

6. За упоређивање придева употребљују се и прилози: *malpli* (мање) и *malplej* (најмање): *malpli bona* (мање добар), *malplej bona* (најмање добар).

7. Кад се упоређењем чини неко сравање онда се употребљава речица *ol* (од): *La tero estas pli granda ol la luno* (земља је већа од месеца); *La suno estas pli granda ol la tero* (сунце је веће од земље).

8. Присвојни придеви који постају од именица исказују се именицом у 2. падежу: *de la patro* (очев); *de la patrino* (мајчин).

9. Придеви се мењају по падежима исто онако као што се мењају и именице:

Јединина:

1. п. la bela, леп-а-о
2. п. de la bela, лепога-е-о
3. п. al la bela, лепоме-ој-ом
4. п. la belan, леп-а-о
5. п. bela, лени-а-о
6. п. kun la bela, леним-ом-им
7. п. pri la bela, лепом-ој-ом.

Множина:

1. п. la belaj, лени-е-а
2. п. de la belaj, лених
3. п. al la be'aj, леним
4. п. la belajn, лене
5. п. belaj, лени-е-а
6. п. kun la belaj, леним
7. п. pri la belaj, леним.

Вежбања

riĉa, богат-а-о	vesto, одело
agrabla, пријатан-а-о	tranĉilo, нож
blua, плав-а-о	telero, тањир
pura, чист-а-о	tablo, сто
juna, млад-а-о	blanka, бео-а-о
feliĉa, срећан-а-о	mielo, мед
nova, нов-а-о	sukero, шећер
utila, користан-а-о	kuraĝa, храбар-а-о
germana, немачки	gaja, весео-а-о
serba, српски	plumbo, олово

bovino, крава	fero, гвожђе
hundo, пас	peza, тежак-а-о
argilo, земља: ligno, дрво (као материја)	
dolĉa, сладак-а-о.	

1. La ĉielo estas blua. — La ĉapelo estas nova. — La hundo estas utila.

2. Virina ĉapelo. — Vira vesto. — Libro de lernanto.

3. La telero estas argila. — La tranĉilo estas fera. — La tablo estas ligna.

4. Mia pli juna filino. — Mia plej granda filo. — Li estas plej feliĉa homo.

5. Mia patro estas tre bona, kaj mia patrino estas tro bona.

6. Li estis malpli kuraĝa. — Via laboro estas malplej pagata.

7. La plumbo estas pli peza ol fero. — La mielo estas pli dolĉa ol sukero.

8. La libro de la patro. — La ĉambro de la patrino. — La ĉapelo de la instruisto.

*

Hodiaŭ estas tre agrabla tago, la ĉielo estas pura kaj blua, niaj infanoj estas tre gajaj.

Mia vesto estas nova, sed mi havas kaj ankoraŭ pli novan.

Ŝi havis hieraŭ novan bluan veston, kaj novan blankan ĉapelon.

Via plej juna filino estas hodiaŭ plej gaja.

Plej riĉaj homoj ne estas plej feliĉaj.

La hundo estas utila, sed bovino estas pri utila.

Sur la tablo kuŝas novaj argilaj teleroj.

La patrino estas tre feliĉa, se ŝiaj infanoj estas sanaj kaj gajaj.

Germana imperio estas tre granda.

Serba nacia vesto estas bela.

V Бројевн

1. Основни или прости бројевн јесу:

unu	=	1	dek unu	=	11
du	=	2	dek du	=	12
tri	=	3	dek tri	=	13
kvar	=	4	dudek	=	20
kyin	=	5	tridek	=	30
ses	=	6	kvindek	=	50
sep	=	7	sepdek sep	=	77
ok	=	8	okdek naŭ	=	89
naŭ	=	9	cent	=	100
dek	=	10	cent unu	=	101

mil naŭcent sep = 1907.

dumil ducent krardek sep = 2247.

dekmil cent tridek unu = 10131.

2. Основни бројевн се не мењају. Број unu може имати и множину, и онда гласи unuj (једни). Unuj estas bona, unuj estas malbona. (Једни су добри, а једни су рђави.)

3. Кад се основноме броју дода наставак o, н. пр. unuo, duo, trio, kvaro, deko, cento, онда значе: јединица, двојка, тројка, четворка, десетица, стотина.

4. Кад се основноме броју дода наставак *ono*, онда означавају делове: *triono*, (трећина), *kvarono* (четвртина), *dekono* (десетина), и т. д.

5. Кад се основноме броју дода *a*, онда постаје редни број: *unua* (први), *dua* (други) *tria* (трећи), и т. д.

6. Кад се основном броју дода наставак *e* онда значе: *unue* (прво), *due* (друго), *trie* (треће) и т. д.

7. Кад се основном броју дода наставак *ob'a* онда значе: *duobla* (двоји-е-а), *tribla* (троји-е-а), *kvarob'a* (четвори-е-а).

8. Основни бројеви с наставком *oble* значе: *unoble* (једанпут), *duob'e* (двапут), *trible* (три пута) и т. д.

9. Основни бројеви с наставком *foje* значе: *unifoje* (једном), *dufoje* (двапут), *trifoje* (трипут), *centfo e* (стопут) и т. д.

10. Кад се редноме броју дода наставак *foje* онда значе: *unuafoje* (од једном), *duafoje* (од двапут) и т. д.

11. *Po un'i*, *po du*, *po tri*, значи: по један, по два, по три, и т. д.

12. *Duore* значи по два, или два и два; *triore*, по три, т. ј. три и три; *kvarore* четири и четири.

В е ж б а њ а

1. *Unu jaro havas tricent sesdek kvin tagojn*

2. Unuj skribis, kaj unuj legis.
3. Unu deko havas dek unuojn.
4. Unu monato estas dekduono de la jaro, kaj ses monatoj estas duono de la jaro.
5. Hodiaŭ estas kvara (tago) de majo.
6. Ŝia filino estas unue juna, due sana, trie bela.
7. Mia patro havas kvinobla infanoj.
8. Duoble tri estas ses, kaj duoble ses estas dek du.
9. Mi vidis vin unufoje en la ĉambro.
10. Li eliris unufoje
11. Du kilogramoj po kvar dinaroj, kaj tri metroj po dek dinaroj.
12. La lernantoj iras duope, kaj soldatoj iras kvarope

VI Прилози

1. Прилози у есперанту имају иста значења као и у српском језику.

2. Основа прилога показује да ли прилог значи питање, показивање, одрицање или неодређеност, а наставак казује да ли прилог означава место, време, начин, узрок или количину.

То се јасно види из ове шеме:

ПРЕГЛЕД НАЈВАЖ

	МЕСТО — e	ВРЕМЕ — am
Неодређени i —	ie негде, некуда	iam никад
Показни ti —	tie тамо, онде	tiam тада, онда
Упитни ki —	kie где? куда?	kiam кад?
Сложени çi —	çie свуда, свукуд	çiam свагда, свакад увек
Одречни neni —	nenie нигде, никуд	neniam никад

3. Кад се прилогом *kie*? (куда) пита па и одговара прилогом, а казује се неко кретање, онда тај прилог, који се употреби и у питању и у одговору, добија наставак — *n*. Н. пр. *kien vi iras?* (Куда ви идете?) *Mi iras tien.* (Ја идем тамо).

4. И прилози се упоређују исто онако као и придеви речицама: *pli* (више), *plej*

НИЈИХ ПРИЛОГА

НАЧИН — el	УЗРОК — al	КОЛИЧИНУ — om
iel некако	ial због нечега	iom неколико
tiel тако	tial зато, због тога	t'iom толико
kiel? како?	kial? зашто? због чега?	kiom? колико?
ĉiel свакојачко	ĉial због нечега	ĉiom све, сувише, одвех
neniel никако	nenial због ничега, ни због чега	neniom николико, ништа нимало.

(нај) и *tre* (врло). Н. пр. *pli ofte* (чешће), *tre frue* (врло рано), *plej bone* (најбоље).

5. Сви остали прилози који нису ушли у предњу таблицу имају наставак **e**.

6. Кад се уз прилоге којима се пита: *kie*, *kiam*, *kiel*, *kial* и *kiom*, дода још *ajp*, онда ти прилози значе неку неодређеност.

Н. пр. kie-ajп (ма где), kiam-ajп (ма кад), kiel-ajп (ма како), kial ajп (ма зашто), kiom-ajп (ма колико, колико било).

7. Кад се прилозима за место и прилозима за време дода наставак **a**, онда постају придеви и значе: tiama (тадашњи), ĉiama (свагдашњи), tiea (тамошњи).

ВЕЖБАЊА

1. ПРИЛОЗИ ЗА МЕСТО

1. Kien vi iras? — Kie estas via patro? — Kie estas niaj infanoj?

2. La birdo ien forflugis. — Mi vidis lin tie. — Ĉu vi iros ien?

3. Mi iris tien.*) — Ĉu li estas tie? — Li ne estas tie.

4. Li iris ĉien. — La homoj povas ĉie vivi.

5. Ni iris nenien. — Mi vidis lin neie.

2. ПРИЛОЗИ ЗА ВРЕМЕ

1. Kiam venis la patro? — Kiam vi skribos? — Kiam komenciĝas la koncerto?

2. Li estis iam juna. — La infanoj estos iam maturaj homoj.

3. Mi vidis lin tiam. — Mi venis tiam kun mia frato.

4. La instruisto estas ĉiam en la lernejo. — La patrino estas ĉiam en la domo.

*) Кад се прилогом благовара или потврђује а казује се кретање, онда се прилогу додаје на крају **n**.

5. Vi venis neniam al ni. — Mia fratino kantas neniam.

Речи: komenci, почети; kanti, певати.

3. ПРИЛОЗИ ЗА НАЧИН

1. Kiel lernas mia filo? — Kiel vi ellernis Esperanton?

2. Faru tien iel! — Vi povas iel veni.

3. Tiel laboras ĉiu homo. — Skribu tiel, kiel mi diras.

4. Ni laboras ĉiel. — Li turmentis lin ĉiel.

5. Mia filino kantas neniel. — Ni povas neniel vidi.

Речи: el-lerni (научити); turmenti (мучити).

4. ПРИЛОЗИ ЗА УЗРОК

1. Kial ne venis via filo? Kial vi demandas?

2. Ĝi ne venis ial. — Li koleras ial.

3. Mi punis lin tial. — Li ne venis tial.

4. Ĉial oni ne povas puni infanojn.

5. Li koleras nenial.

Речи: demandi (питати); kolerigi (лутити); puni (казнити).

5. ПРИЛОЗИ ЗА КОЛИЧИНУ

1. Kiom da jaroj vi havas? — Kiom vi pagis?

2. Mi havas kelke da dinaroj. — Li aĉetis kelke da pomoj.

3. Mi pagis tiom, kiom vi. — Li vivis tiom da jaroj!

4. Dio vidas ĉion. — Donu al mi ĉion.

5. Li havas nenion

Речи: pagi, платити; vivi, живети; preni, узети.

6. РАЗНИ ПРИЛОЗИ

1. Supre estas ĉielo, kaj malsupre estas tero.

2. Li venis tuj.

3. Ni jam venis lernejon.

4. Mia patro havas sufiĉe da mono.

5. Jen venas mia filo.

6. Li ĵus venis.

Речи: supre, горе; malsupre доле; tuj, одмах; jam, већ; sufiĉe, довољно; jen, сад; ĵus, баш сад. *Ките - заједно*

VII Предлози

Предлози у есперанту врше исту службу као и у српском језику.

Најглавнији предлози јесу: el (из); inter (између); apud (код, пред); pri (о); kun (са); post (после); en (у); por (за); sur (на); sub (испод); ĉe (код); de (од); super (преко); antaŭ (пред); sen (без); krom (осим).

Предлог је нема одређенога значаја. Значај се познаје по смислу.

VIII С в е з е

Најобичније свезе јесу: *пог* (да, за); *се* (ако); *иђ* (или); *ке* (да); *пог ке* (да би); *кај* (и, а).

IX У с к л и ц и

Најобичнији усклици јесу: *ћа!* (о! ах!); *хе!* (еј!); *хо ве!* (еј тешко!); *јеп!* (гле!); *ћура!* (ура!); *џи!* *џу!*

ВЕЖБАЊА

1.

1. Patro kaj frato. — 2. Leono estas besto. — 3. Rozo estas floro kaj kolombo estas birdo. — 4. La rozo apartenas al Jozefo. — 5. La suno brilas. — 6. Patro estas sana. — 7. La patro estas tajloro.

Patro, отац; kaj, и; frato, брат; Leono, лав; esti, бити; besto, звер; Rozo, ружа; floro, цвеће; kolombo, голуб; birdo, тича; aparteni, принадлеати; suno, сунце; brili, синајати; sana, здрав; tajloro, кројач.

2.

1. Infano ne estas matura homo. — 2. La infano jam ne ploras. — 3. La ĉielo estas blua. — 4. Kie estas la libro kaj la krajono. — 5. La libro estas sur la tablo, kaj la krajono kuŝas sur la fenestro. — 6. Sur la fenestro kuŝas krajono kaj plumo. — 7. Jen estas pomo. — 8. Jen estas la pomo, kiun mi trovis. — 9. Sur la tero kuŝas ŝtono.

Infano, дете; ne, не, није; matura, зрео; homo, човек; jam, већ; plori, плакати; ĉielo, небо; blua, плав; kie, где; libro, књига; kra-

ĵono, плајваз: sur, на: tablo, сто: kuŝi, ле-
жати: fenestro, прозор: plumo, перо; ĵen,
овде: pomo, јабука: kiu, који: mi, ја: trovi,
наћи: tero, земља: (кугла); ŝtono, камен.

3.

Именице у једнини

1. Leono estas forta. — 2. Al leono ne donu la ma-
non. — 3. Mi vidas leonon. — 4. Resti kun leono estas
danĝere. — 5. Kiu kuraĝas rajdi sur leono? — 6. Mi
parolas pri leono.

1. forta, јак; doni, дати: mano, рука; vidi,
видети: resti, остати; danĝere, опасно: ku-
raĝi, смети; rajdi, јаши: paroli, говорити;
pri, о.

4.

Именице с придевима

1. La patro estas bona. — 2. Ĵen kuŝas la ĉapelo de
la patro. — 3. Diru al la patro, ke mi estas diligenta.
— 4. Mi amas la patron. — 5. Veni kune kun la patro!
— 6. La filo staras apud la patro. — 7. La mano de Jo-
hano estas pura. — 8. Mi konas Johanon. — 9. Ludo-
viko, donu al mi panon! — 10. Mi manĝas per la buŝo,
kaj flaras per la nazo. — 11. Antaŭ la domo staras arbo.
— 12. La patro estas en la ĉambro.

Bona, добар: ĉapelo, шенир; diri, рећи;
ke, да: diligenta, вредан, марљив; ami, во-
лети, миловати; veni, доћи: kune, заједно;
filo, син; stari, стојати; apud, код: Johano,
Јован: pura, чист-а-о; koni, знати; Ludo-
viko, Лудвик: pano, хлеб; manĝi, јести; per,

e, sa; buŝo, уста; flari, дисати; ² naso, нос; antaŭ, испред, пред; domo, дом, куќа; arbo, дрво; ĉambro, соба.

5.

Именице у множини

1. La birdoj flugas. — 2. La kanto de la birdoj estas agrabla. — 3. Donu al la birdoj akvon, ĉar ili volas trinki. — 4. La knabo forpelis la birdojn. — 5. Ni vidas per la okuloj, kaj aŭdas per la oreloj. — 6. Bonaj infanoj lernas diligente. — 7. Aleksandro ne volas lerni, kaj tial mi batas Aleksandron. — 8. De la patro mi ricevis libron, kaj de la frato mi ricevis pomon. — 9. Mi venas de la avo, kaj mi iras nun al la onklo. — 10. Mi legas libron. — 11. La patro ne legas libron, sed li skribas leteron.

Flugi, летети; kanti, певати; agrabla, пријатни; akvo, вода; ĉar, пошто, јер; ili, они; voli, хтети; trinki, пити; knabo, дечко; forpeli, разгонити; ni, ми; okulo, око; aŭdi, чути; orelo, уxo; lerni, учити; tial, зато; bati, тући; ricevi, добити, примити; avo, дед; iri, ићи; nun, сад; onklo, стриц; legi, читати; sed, већ, али; li, он; skribi, писати; letero, писмо.

6.

Упоређени придеви

1. Papero estas blanka. — 2. Blanka papero kuŝas sur la tablo. — 4. Jen estas la kajero de la juna fraŭlino. — 5. La patro donis al mi dolĉan pomon. — 6. Rakontu al mia juna amiko belan historion! — 7. Mi ne

amas obstinajn homojn. — 8. Mi deziras al vi bonan tagon, sinjoro! — 9. Bonan matenon! — 10. Ĝoĵan feston! (mi deziras al vi). — 11. Kia ĝoĵa festo? (estas hodiaŭ). — 12. Sur la ĉielo staras la bela suno. — 13. En la tago ni vidas la belan sunon, kaj en la nokto ni vidas la palan lunon kaj la belajn stelojn. — 14. La papero estas tre blanka, sed la neĝo estas pli blanka. — 15. Lakto estas pli nutra ol vino. — 16. Mi havas pli freŝan panon al vi. — 17. Ne, vi eraras, sinjoro: via pano estas malpli freŝa ol mia. — 18. El ĉiuj miaj infanoj Ernesto estas la plej juna. — 19. Mi estas tiel forta, kiel vi. — 20. El ĉiuj siaj fratoj Antono estas la malplej ŝaga.

Паперо, хартија: blanka, бео-а-о; кајеро, свеска; juna, млад-а-о; fraŭlo, момак (неожењен): fraŭl-in-o, девојка; dolĉa, слатки-а-о; rakonti, причати; mia, мој; amiko, пријатељ: bela, леп-а-о; historio, приповетка; obstina, самовољан-а-о; deziri, желети: vi, ви; tago, дан; sinjoro, господин; mateno, јутро; ĝoĵa, срећан-а-о: (ĝoĵi радовати се); festi, славити, празновати; kia, какав-а-о; hodiaŭ, данас; en, у; hela, јасан-а-о; nokto, ноћ; pala, блед-а-о; luno, месец; stelo, звезда; neĝo, снег; pli, врло, нај-више; lakto, млеко; putra, хранљив-а-о; ol, него; vino, вино; havi, имати; freŝa, фришки-а-о (тазе); erari, варати се; mal-, даје противно значење речи с којом је: pli — више, malpli — мање; el, од; ĉiu, сав, сваки; plej, нај-више; tiel, тако; kiel, као; sia, твој-а-е; ŝaga, мудар-а-о.

Th

Lo

CT

Бројеви прости и редни

1. Du homoj povas pli multe fari ol unu. — 2. Mi havas nur unu buŝon, sed mi havas du orelojn. — 3. Li promenas kun tri hundoj. — 4. Li faris ĉion per la dek fingroj de siaj manoj. — 5. El ŝiaj multaj infanoj unuj estas bonaj, kaj aliaj estas malbonaj. — 6. Kvin kaj sep estas (faras) dek du. — 7. Dek kaj dek estas dudek. — 8. Kvar kaj dek ok estas dudek du. — 9. Tridek kaj kvardek kvin estas sepdek kvin. — 10. Mil okcent naŭdek tri. — 11. Li havas dek unu infanojn. — 12. Sesdek minutoj faras unu horon, kaj unu minuto konsistas el sesdek sekundoj. — 13. Januaro estas la unua monato de la jaro, aprilo estas la kvara, novembro estas la dek-unua, decembro estas la dekdua. — 14. La dudeka (tago) de februaro estas la kvindek-unua tago de la jaro. — 15. La sepan tagon de la semajno Dio elektis, ke ĝi estu pli sankta, ol la ses unuaj tagoj. — 16. Kion Dio kreis en la sesa tago? — Kiun daton ni havas hodiaŭ? — 18. Hodiaŭ estas la dudek sepa (tago) de marĉo. — 19. George Washington estis naskita la dudek duan de februaro de la jaro mil sepcent tridek dua.

Multe, много: fari, чинити; nur, само: promeni, шетати: tri, три: hundo, пас: ĉio, све: dek, десет: fingro, прет: alia, други: kvin, пет: sep, седам: kvar, четири: ok, осам: mil, хиљада: cent, сто: naŭ, девет: ses, шест: minuto, минут: horo, час: konsisti, састављати, сачињавати; sekundo, секунд; monato, месец: jaro, година; semajno, седмица (недеља): Dio, Бог: elekti, заповедити; ĝi, он-а-о (за мислене именице): sankta, свети: krei, створити; dato, датум; naski, родити.

Остали бројеви

1. Mi havas cent pomojn. — 2. Mi havas centon da pomoj. — 3. Tiu ĉi urbo havas milionon da loĝantoj. — 4. Mi aĉetis dekduon (aŭ dek-duon) da kuleroj kaj du dekduojn da forkoj. — 5. Mil jaroj (aŭ milo da jaroj) faras miljaron. — 6. Unue mi redonas al vi la monon, kiun vi pruntis al mi; due mi dankas vin por la prunto; trie mi petas vin ankaŭ poste prunti al mi, kiam mi bezonos monon. — 7. Por ĉiu tago mi ricevas kvin frankojn, sed por la hodiaŭa tago mi ricevis duoblan pagon, t. e. (tio estas) dek frankojn. — 8. Kvinoble sep estas tridek kvin. — 9. Tri estas duono de ses. — 10. Ok estas kvar kvinonoj de dek. — 11. Kvar metroj da tiu ĉi ŝtofo kostas naŭ frankojn; tial du metroj kostas kvar kaj duonon frankojn (aŭ da frankoj). — 12. Unu tago estas tricent-sesdek-kvinono aŭ tricent-sesdek-sesono de jaro. — 13. Tiu ĉi du amikoj promenas ĉiam duope. — 14. Kvinope ili ^{sim}ĉetis sur min, sed mi venkis ĉiujn kvin atakantojn. — 15. Por miaj kvar infanoj mi aĉetis dek du pomojn, kaj al ĉiu el la infanoj mi donis po tri pomojn. — 16. Tiu ĉi libro havas sesdek paĝojn; tial se mi legos en ĉiu tago po dek kvin paĝoj, mi finos la tutan libron en kvar tagoj.

Urbo, место; loĝi, становати; aĉeti, купити; aŭ, или; kulero, кашика; forko, виљушка; re, опет; re-doni, вратити; mono, новац; prunti, узајмити; danki, благодарити, захвалити; por, за; peti, молити; ankaŭ, и, та-кође; post, после; kiam, кад; bezoni, тре-бати; -obl- значи удвојавање; du, два; du- obla, двапут; pagi, платити; on, означава део; kvar, четири. kvar-on-o, четвртина; du-

opo, половина: ŝtofo, материја: kosti, ста-
ти, вредети, коштати: ĉiam, свакад: -op, оз-
начава: двоје, троје, четворо: du-op-e, двоје,
triope, троје: ĵeti, напасти (на кога): venki,
одбити, надвладати, победити: ataki, јури-
шати, нападати: po, по: paĝo, страна (у
књизи): se, ако: fini, свршити: tuta, цео-а-о.

9.

Личне заменице

Mi legas. — Ci skribas [место ci (ти) чешке се упо-
требува vi (ви)]. — Li estas knabo, kaj ŝi estas kna-
bino. — La tranĉilo tranĉas bone, ĉar ĝi estas akra. —
Ni estas homoj. — Vi estas infanoj. — Ili estas Rusoj.
— Kie estas la knaboj? — Ili estas en la ĝardeno.
— Kie estas la tranĉiloj? — Ili kuŝas sur la tablo.
— Mi vokis la knabinon, kaj ŝi venis. — La infano
ploras, ĉar ĝi volas manĝi. — La infanoj ploras, ĉar ili
volas manĝi. — Knabo, vi estas neĝentila! — Sinjoro,
vi estas neĝentila. — Sinjoroj, vi estas neĝentilaj. —
Mia hundo, vi estas tre fidela. — Oni diras, ke la vero
ĉiam venkas. — Kiu estas riĉa, tiu havas multajn
amikojn.

Ci, ти: tranĉi, сећи: tranĉilo, сечиво, нож:
Ruso, Рус: ĝardeno, башта: voki, звати:
voli, хтети: fidela, веран-а-о; vero, правда:

10.

Заменички облици

Li amas min, sed mi lin ne amas. — Mi volis lin bati,
sed li forkuris de mi. — Diru al mi vian nomon! — Ne-

skribu al mi tiajn longajn leterojn! — Venu al mi hodiaŭ vespere! — Mi rakontos al vi historion. — Ĉu vi diros al mi la veron? — La domo apartenas al li. — Li estas mia onklo, ĉar mia patro estas lia frato. — Sinjoro Petro kaj lia edzino tre amas miajn infanojn; mi ankaŭ tre amas iliajn (infanojn). — Montru al mian novan veston! — Mi amas min mem, vi amas vin mem, li amas sin mem, kaj ĉiu homo amas sin mem. — Mia frato diris al Stefano, ke li amas lin pli ol sin mem. — Mi zorgas pri ŝi tiel, kiel mi zorgas pri mi mem; sed ŝi mem tute ne zorgas pri si kaj tute sin ne gardas. — Miaj fratoj havis hodiaŭ gastojn; post la vespermanĝo miaj fratoj eliris kun la gastoj el sia domo kaj akompanis ilin ĝis ilia domo. — Mi lavis min en mia ĉambro, kaj ŝi lavis sin en sia ĉambro. — La infano serĉis sian pupon; mi montris al la infano, kie kuŝas ĝia pupo. — Oni ne forgesas facile sian unuan amon.

Kuri, óбрати; for-kuri, побéћи; vespero, вече; edzo, сунруг; montri, показати; nova, нов-а-о; vesti, оденути; mem, сáм; zorgi, óбринути, старати се; tuta, цео-а-о; gardi, чувати; gasto, гост; akompani, испратити; ĝis, до; lavi, умивати, прати; serĉi, тражити; pupo, лутка; montri, показати; forgesi, забóравити; facila, лако.

11.

Глаголски облици

Nu mi legas, vi legas kaj li legas; ni ĉiuj legas. -- Vi skribas, kaj la infanoj skribas; ili ĉiuj sidas silente kaj skribas. — Hieraŭ mi renkontis vian filon, kaj li ĝentile salutis min. — Hodiaŭ estas sabato, kaj morgaŭ estos dimanĉo. — Hieraŭ estis vendredo, kaj postmorgaŭ estos lundo. — Antaŭ tri tagoj mi vizitis vian ku-

zon, kaj mia vizito faris al li prezuron. — Ĉu vi jam trovis vian horloĝon? — Mi ĝin ankoraŭ ne serĉis; kiam mi finos mian laboron, mi serĉos mian horloĝon, sed mi timas, ke mi ĝin jam ne trovos. — Kiam mi venis al li, ĉi dormis; sed mi lin vekis. — Se mi estus sana, mi estus feliĉa. — Se li sciis ke mi estas tie ĉi, li tuj venus al mi. -- Se la lernanto sciis bone sian lecionon, la instruanto lin ne punus. — Kial vi ne respondas al mi? — Ĉu vi estas surda aŭ muta? — Iru for! — Infano, ne tuŝu la spegulon! — Karaj infanoj, estu ĉiam honestaj! — Li venu, kaj mi pardonos al li. — Ordonu al li, ke li ne babilu! — Petu ŝin, ke ŝi sendu al mi kandelon. — Ni estu gajaj, ni uzu bone la vivon, ĉar la vivo ne estas longa. — Ŝi volas danci. — Morti pro la patrujo estas agrable. — La infano ne ĉesas petoli.

Sidi, седети; silenti, ћутати; hieraŭ, јуче; renkonti, срести; saluti, поздравити; sabato, субота; morgaŭ, сутра; dimanĉo, недеља; vendredo, петак; lundo, понедељак; viziti, посетити; kuzo, братанац; plezuro, радост; trovi, наћи; horloĝo, часовник; timi, бојати се; dormi, спавати; veki, пробудити; scii, знати; leciono, задаћа; instrui, учити; puni, казнити; surda, глув-а-о; muta, нем-а-о (мута-а-о); tuŝi, дотаћи се; spegulo, огледало; kara, драги-а-о, мили-а-о; ordoni, наредити, заповедити; babili, брбљати; kanelo, свећа; gaja, весео-а-о; uzi, употребити, некористити; danci, играти; morti, умрети; pro, за; patrujo, отаџбина; ĉesi, престати; petoli, шалити се.

12.

Глаголски прилози

Fluanta akvo estas pli pura ol akvo staranta senmove.
— Promeneante sur la strato, mi falis. — Kiam Niko-

demo batas Jozefon, tiam Nikodemo estas la batanto kaj Jozefo estas la batato. — Al homo pekinta senintence, Dio facile pardonas. — Trovinte pomon mi ĝin manĝis. — La falinta homo ne povis sin levi. — Ne riproĉu vian amikon, ĉar vi mem pli multe meritas riproĉon; li estas nur unufoja mensoginto, dum vi estas ankoraŭ nun ĉiam mensoganto. — La tempo pasinta jam neniam revenos: la tempon venontan neniu ankoraŭ konas. — Venu, ni atendas vin, Savonto de la mondo! — En la lingvo «Esperanto» ni vidas le estontan lingvon de la tuta mondo. — Augusto estas mia plej amata filo. — Mono havata estas pli grava, ol havita. — Pasero kaptita estas pli bona ol aglo kaptota. — La soldatoj kondukis la arestitojn tra la stratoj. — Li venis al mi tute ne atendite. — Homo, kiun oni devas juĝi, estas juĝoto.

Flui, теѳи; movi, кретати; peki, грешити; sen, без; senmove, непокретно: intenco, намера, умышљај; senintenco, ненамерно; strato, улица; fali, пасти; trovi, наћи: tiam, онда; levi, дыи; riproĉi, поштовати; meriti, заслужити; mensogi, лагати; pasi, проћи; neniam, никад; neniu, нико; atenti, ожидивати; savi, спасти; mondo, свет; lingvo, језик; grava, важан-а-о. вредан; pasero, врабан; kapti, ухватити; aglo, орао; soldato, војник; konduki, спровести; aresti, затворити, ухапси-ти; tra, кроз; devi, морати; juĝi, судити; tempo, време; pasinta, прошли-а-о.

12.

Облици глаголских времена

Num li diras al mi la veron. -- Hierau li diris al mi la veron. -- Li ĉiam diradis al mi la veron. -- Kiam vi vidis nin en la salono, li jam antaŭe diris al mi la veron (uŭ li estos dirinta al mi la veron). -- Li diros

al mi la veron. --- Kiam vi venos al mi li jam antaŭe diros al mi la veron. -- Se mi petus lin, li dirus al mi la veron. -- Mi ne farus la eraron, se li antaŭe dirus al mi la veron (aŭ se li estus dirinta al mi la veron). --- Kiam vi venos, diru al mi la veron. --- Kiam mia patro venos, diru al mi la veron. --- Kiam mia patro venos, diru al mi la veron (aŭ estu dirinta al mi la veron). -- Mi volas diri al vi la veron. -- Mi volas, ke tio, kion mi diris, estu vera (aŭ mi volas esti dirinta la veron).

Vero, истина; **salono**, дворана; **antaŭe**, раније, пре; **jam**, већ; **aŭ**, или; **se**, ако; **peti**, молити; **voli**, хтети.

13.

Трпни вид

Mi estas amata. -- Mi estis amata. -- Mi estos amata. -- Mi estus amata. --- Estu amata! --- Esti amata. --- Vi estas lavita. -- Vi estis lavita. -- Vi estos lavita. -- Vi estus lavita. --- Estu lavita! --- Esti lavita. --- Li estas invitota. -- Li estis invitota. -- Li estos invitota. -- Li estus invitota. -- Estu invitota! -- Esti invitota! -- Tiu ĉi komercaĵo estas ĉiam volonte aĉetata de mi. -- La surtuto estas aĉetita de mi sekve ĝi apartenas al mi. -- Kiam via domo estis konstruata, mia domo estis jam longe konstruita. -- Mi sciigas, ke de nun la ŝuldoj de mia filo ne estos pagataj de mi. — Estu trankvila, mia tuto ŝuldo estos pagita al vi baldaŭ. — Mia ora ringo ne ostus nun tiel longe serĉata, se ĝi ne estus tiel lerte kaŝita de vi. — Laŭ la projekto de la inĝenieroj tiu ĉi fervojo estas konstruota en la daŭro de du jaroj, sed mi pensas, ke ĝi estos konstruata pli ol tri jarojn. — Honesta homo agas honeste. — La pastro, kiu mortis antaŭ nelonge (aŭ antaŭ ne longa tempo) loĝis longe en nia urbo. — Ĉu hodiaŭ estas varme aŭ malvarme? — Sur la kameno inter du potoj staras fera kaldrono; el la kaldrono, en kiu sin trovas bolanta akvo,

eliras vaporo tra la fenestro, kiu sin trovas apud la pordo, la vaporo iras sur la korton.

Inviti, звати; komerci, трговати; volonte, радо; surtuto, капут; sekvi, следовати; konstrui, зидати; ŝuldi, дуговати; trankvila, миран-а-о; baldaŭ, скоро; oro, златан-а-о; ringo, прстен; serĉi, тражити; lerte, брзо; kaŝi, сакрити; laŭ, према; fero, железо; vojo, пут; fervojo, жељезница; daŭri, трајати; pensi, мислити; honesta, поштен-а-о; agi, радити, чинити; pastro, свештеник; loĝi, становати; ĉu, је ли, да ли; varme, топло; kameno, печ; inter, између; poto, лонац; kaldrono, казан, котло; bola, врео-а-о; vaporo, пара; apud, код; pordo, врата; korto, дворниште.

14.

Предлози, свезе и усклици

Kie vi estas? — Mi estas en la ĝardeno. — Kien vi iras? — Mi iras en la ĝardenon. — La birdo flugas en la ĉambro. (= ĝi estas en la ĉambro kaj flugas en ĝi). — La birdo flugas en la ĉambro (— ĝi estas ekster la ĉambro kaj flugas en ĝin)*. — Mi vojaĝas en Hispanujon. — Mi sidas sur seĝo kaj tenas la piedojn sur benketo. — Mi metis la manon sur la tablon. — El sub la kanapo la muso kuris sub la liton, kaj nun ĝi kuras super la lito. — Super la tero sin trovas aero. — Anstataŭ kafe li donis al mi teon kun sukero, sed sen kremo. — Mi staras ekster la domo, kaj li estas intere. — En la salono estis neniu krom li kaj lia fianĉino. — La hirundo flugis trans la riveron, ĉar trans la rivero sin trovis aliaj hirundoj. — Mi restas tie ĉi laŭ la ordono de mia estro. — Kiam li estis ĉe mi, li staris tutan horon apud la fenestro. — Li diras, ke mi estas atenta. — Li petas, ke mi estu atenta. — Kvankam vi estas riĉa, ni dubas, ĉi vi estas feliĉa. — Se vi scius, kiu li

*) Место које се примицањем заузима, или означава неки циљ коме се циља, свакад се казује четвртим падежом, и онда мора имати наставак п.

estas li vin pli estimus. — Se li jam venis petu lina (veni) al mi. — Ho, Dio, kion vi faras! — Ha, kiel bele! — For de tie ĉi! — Fi, kiel abomene! — Nu, iru pli rapide.

ujo Ekster, ван; vojaĝi, путовати; Hispano, Шпанија; ŝego, столица; teni, држати; piedo, нога; benko, клуна; meti, положи; sub, испод; kaparo, канабс; muso, миш; kuri, трчати; lito, постельа; super, над; aero, ваздух; anstataŭ, месно, у месту; kafo, кава; teo, теј; sukero, шећер; kremo, скоруп; interne, унутра; fianco, младожења; hirundo, ласта; trans, преко; rivero, река; tie ĉi, овде; estro, управитель; ĉe, код; atenta, пажљив; kvankam, ма да, премда; dubi, сумњати; estimi, поштовати; Fi!, фуј!; abomene, грозно; rapida, брз-а-о; for de tie ĉi!, одлази одавде!

15.

Прилози

Lia kolero longe daŭris. — Li estas hodiaŭ en kolera humoro. — Li koleras kaj insultas. — Li fermis kolere la pordon. — Lia filo mortis, kaj estas nun malviva. — La korpo estas morta, la animo estas senmorta. — Li estas morte malsana, li ne vivos pli ol unu tago. — Li parolas, kaj lia parolo fluas dolĉe kaj agrable. — Ni faris la kontrakton ne skribe, sed parole. — Li estas bona parolanto. — Starante ekstere, li povis vidi nur la eksteran flankon de nia domo. — Li loĝas ekster la urbo. — La ekstero de tiu ĉi homo estas pli bona, ol lia interno. — Li tuj faris, kion mi volis, kaj mi dankis lin pro la tuja plenumo de mia deziro. — Kia granda brulo! — Kio brulas? — Ligno estas bona brula materialo. — La fera bastono, kia kuŝas en la forno, estas nun brule varmega. — Ĉu li donis al vi jesan respondon aŭ nean?

— Li eliris el la dormoĉambro kaj eniris en la manĝo-
ĉambro. — La birdo ne forflugis, ĝi nur deflugis de la
arbo, alflugis al la domo, kaj surflugis sur la tegmenton.
— Por ĉiu aĉetita funto da teo tiu ĉi komercisto aldo-
nas senpage funton da sukero. — Lernolibron oni de-
vas ne tralegi, sed tralerni. — Ŝi portas rozokoloran
superveston kaj teleroforman ĉapelon. — En mia skri-
botablo sin trovas kvar tirkestoj. — Liaj lipharoj estas
pli grizaj, ol liaj vangharoj.

Kolero, љутѣа; daŭri, трајати; humoro, шала; insulti, грдити; fermi, закључаги; ko-
lere, љутито; korpo, тело; sen-morta, бес-
мртни-а-с; morte, самртно; flui, теѣи; dolĉe,
слатко; kontrakto, уговор; skribe, писмено;
parole, усмено; franko, страна; loĝi, стано-
вати; tuĵ, одмах, брзо; plena, пун-а-о; pleni,
пунити; plenumi, испунити; deziro, жеља;
brili, горети; ligno, дрво; bastono, штап;
fero, гвозђе; forno, пећ; jeza, потврдни; nea,
одречни; iri, ићи; eliri, изаћи; eniri, ући;
aĉetita, купљен-а-о, senpage, бесплатно; teg-
mento, стреха; tra-, пре, про; tralegi, про-
читати; tralerni, прочитати; tirkesto, фијока;
lipo, усне; haro, коса; lipharoj, бркови; van-
go, образ; vangharoj, бакенбарди; griza сед.

X. Образовање речи.

Од коренитих речи образују се предмет-
цима и дометцима нове речи. Н.пр. од ко-
рените речи san (здрав) предметцима и до-
метцима праве се речи: здравље, оздравити,
нездрав, здравник (лекар), поздрав, поздра-
вити, здравствени и др.

При томе прављењу или образовању речи од корених речи владају ова правила:

— **ad** као наставак (дометак) уз основу, означава трајање или понављање оне радње или бивања коју основа означава. Нпр. *aĉet-i* (купити) *aĉet-ad-i* (куповати) *aĉet-ad-o* (куповина); *ir-i* (ићи), *ir-ad-i* (ходати) *ir-ad-o* (идење); *skrib-i* (писати) *skrib-ad-o* (писање), *legado* (читање), *kanti* (певати) *kantado* (певање).

— **aĵ** као наставак уз основу означава нешто што има исто значење што и коренита реч, само у већој мери. На онај начин образују се обично именице, од прилике као што се у нас образују именице које се свршавају на: ст. ство. — Н. пр. *nova* (нов) *novaĵo* (новина) *flui* (тећи) *fluaĵ-o* (течност).

— **an** као наставак уз основу означава име које неко има по месту становања. Н. пр. *Amerik-an-o* (Американац), *Amerikano-j* (Американци) *respublik-an-o* (Републиканац), *paroĥ-an-o* (парохијанин).

— **ar** као наставак означава име некога збира или скупа. Н. пр. *gazet-o* (новина, часопис) *gazet-ar-o* (новинарство), *homo* (човек) *homaro* (људство), *trato* (брат) *trato* (братство) *ŝafo* (овца) *ŝafaro* (стадо оваца), *arbo* (дрво) *arbaro* (шума).

— *bo* као предметак означава сродство. Н.пр. *patro* (отац) *boratro* (таст), *boratrino* (ташта), *fi'lo* (син) *bofilo* (зет), *bofilino* (снаха).

— *êj* као наставак уз имена означава умањавање. Н.пр. *Petro* (Петар), *Peêjo* (Перица), *Johano* (Јован), *Joêjo* (Јоца, Јовица)

— *dis* као предметак означава исто што у нас означава *раз*. Н.пр. *fali* (пасти) *disfali* (распасти), *iri* (ићи) *disiri* (разићи се).

— *abl* као наставак употребљава се за прављење придева од глагола и именица. Н.пр. од *vidi* (вид) *vid-abl-a* (онај који се може, или оно што се може, видети, т. ј. видљив-а-о), *šanĝi* (мењати) *šanĝ-abl-a* (променљив-а-о).

— *es* као наставак означава исто што и у нас наставак *ст*. Н.пр. *elasteco* (еластичност) *internacieco* (међународност), *intimeco* (поверивост), *eterneco* (вечност), *maturoco* (зрелост), *klareco* (јасност.)

— *eg* као наставак означава увећавање. Н.пр. *porĝo* (врата) *porĝ-eg-o* (капија), *rafilo*, пушка: *rafil-eg-o* (топ), *bastono* (штап) *baston-eg-o* (батица), *kara* (драги), *kar-eg-a* (предраги), *pluvo* (киша) *pluv-eg-o* (пљусак), *kii* (викати) *kii-eg-i* (драти се).

— *ej* као наставак одговара нашем *ште* или *ица*, место где се нешто врши, бива: *lerni* (учити) *lern-ej-o* (училиште, учионица,

школа), pres-ej-o (штампарија), kaf-ej-o (кафана), leg-ej-o (читалиште, читаоница).

— ek као предметак значи, за, уз, у као почетак нечега. Н.пр. krii (викати), ek-krii (узвикнути); vidi (видети), ekvidi (увидети), dolori (болети), ekdolori (заболети), kanti (певати), ekkanti (запевати, пропевати).

— em као наставак значи склоност нечему. Н.пр. honti (стидети се) hont-em-a (стидљив), labori (радити) labor-em-a (радљив) forges-em-a (забораван), batal-em-a (бојажљив).

— er као наставак означава део од онога што основна реч значи. Н.пр. fajro (ватра) fajr-er-o (искра), pajlo (слама) pajl-er-o (сламка).

— estr као наставак означава онога који нечим управља, руководи. Н.пр. lernejstro (управитељ школа), klubestro (председник друштва), imperiestro (цар).

— et као наставак означава нешто смањено, умањено. Н.пр. rivero (река) river-et-o (поток) nazeto (носић) hundeto (пестанце), koreto (срданце) dormi (спавати) dormeti (дремати) ruĝet-a (црвенкаст-а-о).

ge — као предметак означава удвајање умножавање Н.пр. patro (отац) ge-patro-j (родитељи), gefratoj (брат и сестра) gesia-

joroj (господни с госпођом) geinstruistaro (учитељство, учитељи и учитељице) gejunularo (младеж).

— id- као уметак означава подмладак. Н. пр. reĝo, краљ; reĝ-id-o (краљевић), bovo (во) bovido (теле), Izraelidoj (потомци Израиљеви).

— ig- као уметак означава учинити да бива оно што значи реч којој се додаје. Н. пр. pura (чист), purigi (учинити да буде чист-а-о, т.ј. (чистити), libera (слободан-а-о) liberigi (ослободити), blinda (слеп-а-о), blindigi (ослепити).

— iĝ- као уметак означава скоро исто што и уметак ig, али само кад нешто бива или поостаје само по себи, без садејства некога лица. Н. пр. pala (блед-а-о) paliĝi (бледети), blanka (бео-ла-о) blankiĝi (белети). Означава и оно што означава у нашем језику заманица се уз повратне глаголе. Н. пр. resaniĝi (поздравити се) proksimiĝi (зближити се), konatiĝi (упознати се), amiĝi (спријатељити се)

Напомена. Повратни глаголи и у експеранту имају уза се заменицу себе или се, sin. Ако је речено нпр. blindigi, или riĉigi, онда blindigi значи ослепити некога другог, а не себе, а riĉigi значи обогатити некога; али ако се каже: blindigi sin, онда значи ослепити себе, а riĉigi sin значи обогатити себе.

— *ilo* означава назив ствари према радњи коју она врши. Нпр. *p'ugilo* (ствар којом се плуџи, дакле, плуг.) *f'ugilo* (ствар којом се лети, крило), *g'iatigilo* (гладило, брус), *nigrilo* (црнило), *kovrilo* (покривало, покров, покривач).

— *in* означава женски род. Нпр. *virino* (жена), *patrino* (мајка), *instruistino* (учитељица), *lernantino* (ученица), *reĝino* (краљица), *bovino* (крава), *filino* (кћи).

— *inda* означава некога који је нечега вредан, достојан заслужан. Нпр. *kredinda* (поверења достојан), *puninda* (заслужан казне), *leginda* (вредно да се прочита, што вреди да се прочита), *laŭdinda* (хвале достојан), *vidinda* (вредно видети)

— *ing.* означава нешто што служи за држање нечега. Нпр. *plumo* (перо) а *plumingo* (држаље за перо, увлака), *kandelo* (свећа) *kandelingo* (свећњак).

— *ist* означава као и у нас име које долази од занимања. Нпр. *ĵurnalisti* (журналиста), *telegrafisto* (телеграфиста), *instruisto* (учитељ), *maŝinisto* (машиниста.)

mal— као предметак даје супротно значење речи пред којом стоји. Нпр. *bono* (добро) *malbono* (пђаво), *forta* (јак) *malforta* (слаб), *granda* (велики) *malgranda* (мали), *dekstra* (десни) *maldekstra* (леви)

— *nj* имањава женска имена. Н.пр. *Mario* (Марија) *Marinjo* (Марица), *patrina* (мајка) а *patrinjo* (мамица).

pra— као предметак има исто значење као и у српском језику. Н.пр. *prapatro* (праотац), *praavo* (прадед).

— *re* значи опет, т. ј. означава понављање: *renovigi* (поновити, обновити), *reveni* (вратити).

— *uj* означава нешто у чему се нешто држи, скупља, чува. Н.пр. *mon-uj-o* (новчаник), а означава и родно дрво, н.пр. *romo* јабука (плод), а *romujo* (дрво на коме роде јабуке), а означава и име земаља: *Serbujo* (Србија), *Rusujo* (Русија)

— *ul* означава карактеристику, својство неке особе. Н.пр. *junulo* (младић), *bonulo* (доброчинац), *volontulo* (добровољац).

— *um* нема општега одређенога значења, а употребљава се само онда кад се не може на други начин, предметком, или уметком, исказати што се жели, али таквих примера нема много. Н.пр. *kolumo* (крагна), *manumo* (мажетна)

— *eks* значи бивши. Н.пр. *eksministro* (бив. министар), *eksprezidanto* (бив. председник).

— *moŝto* значи титулу: *Via reĝa moŝto* (Ваша краљевска милост), *Via imperiestra*

moŝto (Ваше царско величанство). Lia prin-
ca moŝto) (Његова књажевска светлост).

**Пример за прављење речи помоћу пред-
метака и дометака**

san - здрав

San-o (здравље)	sano
san-a (здрав-а-о)	sana
san-ec-o (здравственост)	saneco
san-iĝ-i (поздрављати се)	sanigi
san-iĝ-ej-o (санаторијум)	sanigejo
san-ig-i (лечити)	sanigi
san-ig-a (лековит)	saniga
san-ig-ist-o (лечник)	sanigisto
san-ig-il-o (лек)	sanigilo
san-ig-il-ej-o (лекарница)	sanigilejo
san-ig-ind-a (који се може излечити, излечљив)	saniginda
ne san-ig-ind-a (неизлечљив)	ne saniginda
ne-san-a (нездрав)	
mal-san-o (болест, немоћ)	malsano
mal-san-a (болестан, немо- ћан)	malsana
mal-san-iĝ-i (онемоћити)	malsanigi
re-san-ig-i (опет оздравити, излечити кога)	resanigi
re-san-iĝ-i sin (опет изле- чити себе).	resanigi sin

Сложене речи

Сложене речи праве се као и у српском језику. Н.пр. *varog*, пара; *ŝiro*, брод; *varog-ŝiro* = пароброд; *tergo*, земља; *romo*, јабука; = *terromo*, земљана јабука или кромпир; *sen*, без; *koloro* боја = *senkoloro*, безбојни-а-о; *du* два, *jara* годишњи-а-е = *dujaro*, дво-годи, двогодишњи.

Сложене речи пишу се састављене, али се могу и раздвојити, ако би сложена реч била дугачка. Н.пр. *rusojapanamilito* = *ruso-jaruna milito* (руско јапански рат)

Од речи *vid-o* (гледање) и *punkto* (тачка) прави се *vidpunkto* (гледниште, тачка гледишта) али због лепше звучности може се рећи и *vidopunkto*.

Синтакса и стил

Добар стил у експеранту зависи највише од избора речи, или од правилнога прављења речи дометцима и предметцима.

Најглавнија синтактична правила јесу:

1. Треба пазити на правилно прављење речи од коренитих речи помоћу предмета и дометака, као што је показано код свакога појединог предметка и дометка, и на прављење речи од основне речи *сан*.

2. Именица (или именски облик у опште) која долази после прелазних глагола као предмет у реченици увек мора бити у 4. падежу. Н.пр. Ni lernu Esperanton! Учимо се есперанту! Doni al mi akvon, Дај ми воде. Mi legas libron, kaj li skribas leteron. Ја читам књигу, а он пише писмо.

3. Ако у реченици има више предмета а сам један додатак који се односи на све предмете, или је предмет један а додатака више, онда се речи које су предмет и додатак предмету стављају у облику множине. Н.пр. ако би се хтело рећи: ја учим руски и енглески језик, треба казати: Mi lernas rusan kaj anglan lingvojn. Или: Ја видим спокојног старца и старицу, т. ј. ако хоће да се каже да су обоје спокојни, треба рећи: Mi vidas kontentajn maljunulon kaj maljunulinon. А ако би додатак kontenta (спокојан) био исказан у једнини, н.пр. Mi vidas kontentan maljunulon kaj maljunulinon, онда би то значило да је спокојан само само старац.

4. Правилна употреба предлога лако се може изучити на самоме штиву.

5. Ред речи у реченици је овакав: предмет, глагол (прирок) предмет, ну од тога се може у извесним приликама и отступити, као што бива и у српском језику.

Пословице — Proverboj

Kia arbo, tia frukto.
 Kia demando, tia respondo.
 Kiu demandas, tiu ne eraras.
 Kiel akirite, tiel perдите.
 Pli bona io, ol nenio.
 Pli bone scii, ol havi.
 La virinoj havas longajn harojn, sed mallongajn saĝon.

*
 Frukto, род, плод; erari, лутати, скитати; akiri, стехи; perdi, изгубити; longa, дугачак; mal-longa, кратак; haro, коса; saĝo, намет.

Анегдоте — Anekdotoj

MALKOMPRENIGO

Prezentu al vi, amiko, mian ĉagrenon! Mi forgesis en domo la monujon! Pruntu al mi dek kronojn ĝis morgaŭ!

— Pardonu, mi ne povas, sed mi povas konsili al vi centan rimedon por ricevi tiun monon.

— Ho, mi dankas al vi, vi estas vera amiko!

— Ien ekdek helerojn, prenu veturigiston, kaj veturu hejmen por preni la monujon.

*
 Kompreni, разумети; komprenigo, споразум; mal-komprenigo, неспоразум; prezenti, преставити; ĉagreno, невоља; forgesi, заборавити; mono, новац; monujo, новчаник; prunti, позаймити; konsili, саветовати, препоручити; certa, сигуран-а-о; rimedo, средство; vera, прави, истинити; jen, ево, где; preni, узети; veturigisto, кочијаш; veturi, вратити се; hejmen, дома, кући.

GRANDA POSTULO

For! Al sanaj kaj fortaj mi almozon ne donas!

— Kiel vi volas, sinjoro, pro viaj kelkaj heleroj mi ne rompos al mi la piedon!

★

Postulo, захтев: for!, одлази!, напоље!: forta, јак, снажан; almozo, милостиња; kelka, неколико; helero, хелер, повчић; rompi, пребити; piedo, нога.

EL LA JUĜEJO

Juĝanto: «Kiel oni vidas el la aktoj, la ŝtelado estas via profesio!»

Juĝato: Kion vi volas, sinjoro juĝanto, ke mi ŝteladu por plezuro?

★

Juĝejo, суд, судница: juĝanto, судија: juĝato, коме се суди, оптужени; ŝtelado, крађа: profesio, занимање: plezuro, задовољство.

Приче — Rakontoj

LA REĜO KAJ LIA SERVISTO

Reĝo sidis apud sia tablo, kaj atendis la alporton de manĝaĵoj. Sed unu el la servistoj, kiu estis tre timema, falletis kaj kelkaj gutoj da biljono ŝprucis sur la veston de la reĝo. La reĝo koleris kaj ordonis senkapigi la mallertulon. La malfeliĉulo pensis: «Mi estas filo de la morto, mia savo estas neebla!» kaj li prenis la biljonon kaj elverŝis ĝian enhavon sur la reĝon. Tiu ĉi mirigis kaj ekkriis: «Ho, junulo, ĉi vi freneziĝis? Kion vi faris?» La servisto diris: «Mia reĝo, mi ne freneziĝis, miaj pensoj estas en ordo. Mi kuraĝis fari tion ĉi por danki vin pro via boneco al mi. Nun la homoj ne diros pri vi: la reĝo ekzekutigis malfeliĉulon pro ia bagatelo; ili laŭdos vin kaj diros: la reĝo estas tute prava kaj neriproĉinda, ĉar la servisto montris teruregan kaj nepardonindan arogantecon.» La reĝo profundigis en pen-

sojn kaj diris: «Ho, junulo, mi pardonas vian abomenan faron pro via lertega klarigo, kaj la reĝo faris al li bonan donacon.

Servisto, слуга, apud, за; atendi, чекати; alporti, изнести, принести; manĝaĵo, јело; timema, плашљив; fali, пасти; guto, кан; buljono, супа; ŝpruci, пренути; ordoni, наредити, заповедити; kapo, глава; sen, без; senkapigi, обезглавити, посећи главу; lertulo, који је уменан, окретан; mallertulo, неумешан, смеѓењак; la malfeliĉulo, несрећник; elverŝi, излити; enhavo, садржина; miri, чудити, дивити; mir-eg-i, запрепасти се; krii, викати; ekkrii, узвикнути; frenezo, лудило; kuragi, осмелити; boneso, доброта; ekzekutigi, погубити; bagatelo, ситница; laŭdi, хвалити; tute, потпуно, слезим; ĝiproĉi, пребацити, ĝiproĉinda, коме се може пребацити; neĝiproĉinda, коме се не може пребацити; ĉar, пошто, јер; montri, показати; terurega, ужасно; nepardoninda, неопростиви; profundigi, задубити се; en pensojn, у мисли; abomena, лош, мрзак, неваљао; fari, радити, чинити; fero, радња, чин; lertega, видљив; klarigo, јасноћа, отвореност, искреност; donaco, дар, поклон.

IMPERIESTRO KAJ KNABO

— (Serba rakonto de V. Vrèeviĉ) —

Promenadis unufoje unu imperiestro kaj renkontis unu knabon. «Kien vi iras?» — demandis la imperiestro. «Mi ne scias!» — respondis knabo malĝentile. La imperiestro koliris kaj ordonis, ke oni forkonduku la infanon en areston. Post kelkaj tagoj iris la imperiestro en areston kaj demandis knabon: «Kial vi ne diris al mi, kien vi iris, kiam mi demandis vin?» La knabo diris al la imperiestro: «Mi diris al vi efektivan veron, ĉar mi ne scias, ke mi venos en areston!»

Esperantigis J. P. Jovanoviĉ.

Imperiestro, цар; promenadi, шетати; aresto, затвор; post, после; iri, ићи; for-iri, отићи; efektiva, прави, истинити; vero, истина.

Песме — Versaĵoj

LA ESPERO

En la mondon venis nova sento,
Tra la mondo iras forta voko,
Perflugiloj de facila vento
Num de loko flugi ĝi al loko.

Ne al glavo sangon soifanta
Ĝi la homan tiras familion:
Al la mond' eterne militanta
Ĝi promesas sanktan harmonion.

Sub la sankta signo de l'espero
Kolektiĝas pacaj batalantoj,
Kaj rapide kreskas la afero
Per laboro de la esperantoj.

Forte staras muroj de miljaroj
Inter la popoloj dividitaj;
Sed dissaltos la obstinaj baroj
Per la sankta amo disbatitaj.

Sur neŭtrala lingva fundamento
Komprenante unu la alian,
La popoloj faros en konsento
Unu grandan rondon familian.

Nia diligenta kolegaro
En laboro paca ne laciĝos
Ĝis la bela sonĝo de l'homaro
Por eterna ben' efektiviĝos.

L. Zamenhof.

Espero, nada; nova, nov-a-o; sento, miscao; voki, звати; voko, возглас; facila, lak-a-o; vento; ветар; glavo, меч; sango, крв; soifo, жед; soif-anta, жедан; homo, човек; homa, људски, човечански; tiri, вући; eterne, вечно, militi; ратовати; milit-anta, ратујући; promesi, обећати; signo, знамење, застава; kolektiĝi, скупљати; paca, миран-a-o; batalanto, борац, rapide, брзо, kreski, расти, muro, ѕид, inter, између, dividi, делити, devidita, подељен-a-o, dissalti, ослабити, obstina, јогунаст-a-o, baro, преграда, amo, љубав, dis-batita, који не воли борбу, ми-

ротворац, kompreni, разумети, komprenante, разумева-
 јући, koncento, согласност, rondo, круг, lacigi, уморити
 се, ne-lacigi, не уморити се, songo, саи, beno, благо-
 слов, efektiviĝi, остварити.

EL SERBAJ POPOLAJ VERSAĴOJ

(El kolekto de V. Karaĝiĉ)

Reĝo Murat' en Kosovo venis,
 Kiam venis, li leteron skribis,
 Kaj ĝin sendas en Kruŝevcon feston
 En manojn de serba princ' Lazaro.
 «Ho, Lazaro, kapo de Serbujo.
 Tio n' estis, kaj ne povas esti,
 Unu lando du regantojn havas,
 Ni ne povas ambaŭ reĝidadi!
 Sendu al mi ŝlosilojn de ĉiomoj festoj,
 Kaj kun tio sepjaran imposton.
 Kiam tion vi al mi ne sendos,
 Tiam venu en kampo Kosovo,
 Ke ni landon per glavoj dividu!»

^eFasto, град, тврђава, reganto, управљач, господар,
 ambaŭ, оба, reĝidadi, господарити, заповедати, вла-
 дати, ŝlosilo, кључ, imposto, пореза, ога, златан-а-о,
 kampo, поле, glavo, мач.

Писма — Leteroj

Kragujevac-Serbujo, 5. februaro 1908. j.

Estimata sinjoro!

Sendu al mi provan numeron de Via gazeto, kiun mi
 intencas aboni.

Marko Petroviĉ, advokato.

Estimata, уважен, поштован, provi, пробати, огле-
 дати, прова, угледан-а-о, gazeto, новина, лист, intenci,
 намеравати, aboni, абонирати, претплатити.

Belgrado-Serbujo, 15. majo 1908. j.

Estimata sinjoro kolego,

En «Adresaro de esperantistoj» mi trovis vian nomon, kaj vi certe pardonos, ke mi skribas al vi kiel kolego al kolego.

Mi estas Serbo, instruisto de komuna lernejo, kaj mi dezirus tre ekkoni lernejan sistemon kaj aliajn kulturajn cirkonstancojn en Bohemujo.

Se interesos vin niaj cirkonstancoj, mi estos al vi danka, se vi akceptos mian amikecon, kaj se ni ekligos esperantan korespondadon.

Atendante vian afablan respondon, mi estas por reciprokaj servoj ĉiam preta.

Via serba kolego

Urošo Iliĉ.

«Adresaro de esperantoj», књига у којој су адресе есперантиста из целогa света; komuna, општи; komuna lernejo, основна школа; ek-koni, упознати; cirkonstanco, прилика; se, ако; akcepti, примити; amiko, пријатељ; amikeco, пријатељство; atendante, очекујући; afabla, пријатан-а-о; reciproka, узајамни-а-о; servo, услуга; ĉiam, увек, свагда; preta, готов-а-о.

*

Sarajevo-Bosnio, 17. novembro 1908.

Mia kara kolego!

Mi havas nenian esperantan vortaron. Ĉu en berlinaj librejoj estas ricevebla esperanta-germana kaj germana-esperanta vortaro? Informu min kaj skribu, kiom ĝi kostas.

Sincere vin salutas

Jakovo Simiĉ.

studento de gimnazio.

Kara, dragi, мили: vorto, реч; vortaro, речник; ĉu?, да ли?; libro, књига; libr-ejo, књижара; ricevebla, нешто што се може добити; informi, известити; sincere, искрено; saluti, поздравити.

*

Jagodino-Serbujo, 10. aprilo 1908. j.

Kara amiko kaj kolego!

Mi deziras aboni unu esperantan gazeton. Mi petas via rekomendu al mi unu franca-esperantan gazeton.

Ricevu, kara kolego, mian sinceran saluton.

Petro Markoviĉ, profesoro.

Трговачка писма

Al sinjoro Antonijo Manuelo

Triesto.

Semendrio-Serbujo, 18. majo 1908.

Respondante vian estimatan leteron de la 12-an majo, ni dankas vin por via propono, kaj ĉe la okazo ni plezure akceptos vian servojn.

Ni petas vin antaŭ ĉio, ke vi sendu viajn plej malaltajn kondiĉojn, por ke ni en la okazo kaj bezono povu kalkuli precize la koston de viaj artikoloj.

Kvankam dum la nuna senmovado de komercio ni nepovas doni al vi tuj la certigon de grandaj negocoj, ni tamen esperas ke almenaŭ en la estonteco mia kunligo estas kontentiga por ambaŭ partoprenantoj.

Ni atendas vian respondon kaj restas kun tuta estimo.

Lazareviĉ kaj Komp.

Propono, предлог; ĉe, у, при, код; okazo, прилика, згодан случај; plezure, задовољан; servo, услуга; antaŭ ĉio, пре свега; plej malalta, најнижи; kondiĉo, услов; bezono, потреба; kalkuli, израчунати; precize, тачно; kosto, цена; kvankam, ма да; dum, за (за време), нун, садашњи, movado, кретање, sen-movado, застој, komercio, трговина, tuj, одмах, certa, сигуран, certigon, сигурност, negoco, трговање, radња, tamen, потпуно, almenaŭ, најмање, estonteco, садашњост, kunligo, веза, kontentiga, задовољан, partoprenanto, учешће, resti, остати, tuta, потпуни.

Фразеологија — Frazeologio

Добар дан!	Bonan tagon
Добро јутро желим!	Mi deziras bonan matenon
Добро вече!	Bonan vesperon
Добру ноћ!	Bonan nokton
До виђења!	Je revido
Срећан пут!	Bonan vojaĝon
Срећна нова година!	Feliĉan novan jaron
Срећан Божић!	Feliĉan kristnaskon!*)
Изволте сести!	Voli sedigi
Молим!	Mi petas
Молим, опростите!	Volu pardoni
Поздравите вашег брата	Salutu vian fraton
Хвала, благодарим!	Mi dankas
Како сте (Шта радите)?	Kiel vi fartas?
Хвала, добро.	Mi dankas, bone
Добар апетит!	Bonan apetiton
Извините, не могу вас служити.	Pardonu, mi ne povas Vin servi
Добро дошли, пријатељу!	Estu bonveninta, amiko
С Богом!	Adiaŭ!
Клањам се!	Mia komplimentoj
С ким имам част?	Kun kiu mi havas honoron?
Моје је име Н.	Mia nomo estas N.
Чиме вас (вам) могу слу- жити?	Per kio mi povas servi al vi?
Шта желите?	Kion vi deziras?
Извините, немам времена.	Pardonu, mi ne havas tempon
Кад сте допутовали?	Kiam vi alveturis?
Одакле идете (долазите)?	De kie vi venas?
Из апотеке. А ви?	El apoteko. Kaj vi?
Из парка.	El parko.

*) Kristo, Христос; naski, родити, nasko, рођење, krist-nasko, Христово рођење, Божић.

Данас је био диван дан.	Hodiaŭ estis belega tago.
Да, али ко зна како ће бити сутра	Ies, sed kiu scias kia estos ĝi morgaŭ.
А шта је с есперантом?	Kaj kion estas kun esperanto?
Учим, али не одавно.	Mi lernas, sed ne de longe.
Ми се сад већ можемо споразумевати.	Ni povas jam interkompreniĝi.
Пробајмо!	Ni provu!
Али молим, говорите полако.	Sed mi petas, parolu malrapide.
Јесте ли разумели?	Ĉi vi komprenis?
Извините, нисам разумео, ви говорите врло брзо.	Pardonu, me ne komprenis, vi parolas tro rapide.
Говорите лакше, можда ћу вас разумети.	Parolu pli malrapide, eble mi komprenos vin.
Хоћете ли доћи вечерас да слушате предавање?	Ĉu vi venos hodiaŭ vespere auskulti paroladon?
Где ће бити предавање?	Kie estos parolado?
У есперантском клубу, предавање професор Н. о...	En esperanta klubo, parolados profesoro N. pri...
Доћи ћу.	Mi venos.
У колико сати је почетак?	En kioma horo estas komenco?
У пола осам.	Je duono de oka.
Онда, до виђења!	De, ĝis revido!
Молим, колико је сати?	Mi petas, kioma horo estas?
Три четврти на шест.	Tri kvaronoj de sesa.
Хвала!	Mi dankas!
Познајем по знаку*) да сте есперантиста	Mi rekonas laŭ signeto, ke vi estas esperantisto.
Ја сам учитељ Н. из Србије, а путујем у Ческу	Mi estas instruisto N, el Serbujo, kaj mi vojaĝas Bohemujon.

*) Знак (кокарда) есперантиста, по коме се познају, је зелена звезда, који се носи на рупици од капута.

Kiom estas esperantaj kluboj? Кoлико има (je) есперант-
en Serbujо? еских клубова у Србији?

Kiel progresas esperanto? Како напредује есперанто
у Србији? en Serbujо?

Недељни дани

1, lundo,	понедељак,
2, mardo,	уторак,
3, merkredo,	среда,
4, ĵaŭdo,	четвртак,
5, vendredo,	петак,
6, sabato,	субота,
7, dimanĉo,	недеља,
Semajno,	време од 7 дана (недеља).

Доба дана и ноћи

mateno	јутро
tagmezo,	подне,
antaŭ-tagmezo	пре подне,
post-tagmezo,	после подне,
vespero,	вече,
nokto,	ноћ,
noktomezo,	поноћ,

Државе и народности

Serbujо, Србија.	Serbo, Србин.
Rusujо, Русија.	Ruso, Рус.
Francujо, Француска.	Franco, Француз.

Штампарске погрешке

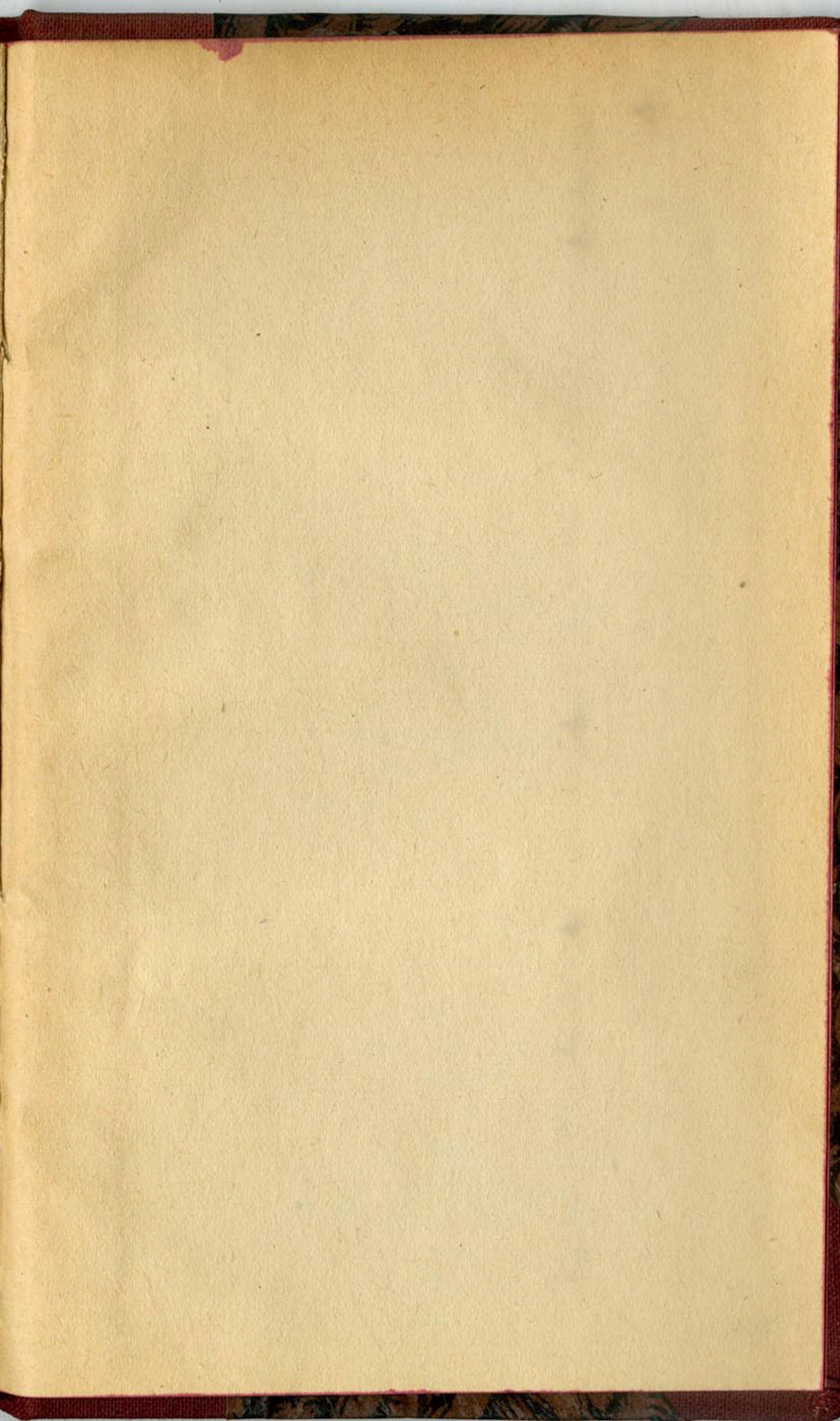
На стр.

	14.	у	1.	реду	озго	место	sanoj,	треба	sanaj
"	"	"	2.	"	"	"	sanoj,	"	sanaj
"	"	"	6.	"	"	"	sanoj,	"	sanaj
"	"	"	21.	"	"	"	tia,	"	tiu
"	42.	"	1.	"	"	"	naso, naso,	"	nazo nazo
"	"	"	11.	"	"	"	pumon,	"	pomon
"	"	"	3.	"	озло	"	ur,	"	sur
"	43.	"	5.	"	озго	"	el,	"	en
"	"	"	13.	"	"	"	ŝaga	"	saĝa
"	"	"	15.	"	"	"	fraulo,	"	fraŭlo
"	"	"	16.	"	"	"	fraulino,	"	fraŭlino
"	"	"	3.	"	озло	"	plei,	"	plej
"	"	"	2.	"	"	"	ŝaga	"	saĝa
"	44.	"	16.	"	озго	"	esti,	"	estu
"	"	"	18.	"	"	"	datou,	"	daton
"	45.	"	17.	"	"	после речи	ili треба да дође sin		
"	46.	"	13.	"	"	место	traĝiloj треба tranĉiloj		
"	47.	"	6.	"	озло	"	Num,	"	Nun
"	67.	"	20.	"	"	"	Fasto,	"	Festo.
"	43	"	3	"	озго	"	al	"	ol
"	43	"	5	"	"	"	bela	"	hela

11

TABLE OF CONTENTS

Introduction	1
Chapter I	10
Chapter II	20
Chapter III	30
Chapter IV	40
Chapter V	50
Chapter VI	60
Chapter VII	70
Chapter VIII	80
Chapter IX	90
Chapter X	100
Chapter XI	110
Chapter XII	120
Chapter XIII	130
Chapter XIV	140
Chapter XV	150
Chapter XVI	160
Chapter XVII	170
Chapter XVIII	180
Chapter XIX	190
Chapter XX	200
Appendix	210
Index	220

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

БМС

I 751

000020949

COBISS ©